

55. Keskiviikkona 29 päivänä huhtikuuta 1998

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

- 1) Hallituksen esitys rehulaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 2176

Hallituksen esitys 5/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 4/1998 vp

Ensimmäinen käsittely

- 2) Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain 12 a §:n muuttamisesta 2177

Hallituksen esitys 32/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 8/1998 vp

- 3) Lakialoite laeiksi kaupparekisterilain ja yhdistyslain muuttamisesta „

Lakialoite 93/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 9/1998 vp

Lähetekeskustelu

- 4) Hallituksen esitys laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 6 §:n muuttamisesta 2184

Hallituksen esitys 38/1998 vp

- 5) Hallituksen esitys laiksi Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 39/1998 vp

- 6) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta 2184

Hallituksen esitys 40/1998 vp

- 7) Lakialoite laiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 9 §:n muuttamisesta ..

Lakialoite 12/1998 vp (Marjatta Vehkaoja /sd ym.)

- 8) Lakialoite laiksi arvonlisäverolain 39 §:n muuttamisesta 2186

Lakialoite 17/1998 vp (Marjaana Koskinen /sd ym.)

- 9) Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain 5 ja 5 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta 2187

Lakialoite 19/1998 vp (Jukka Vihriälä /kesk ym.)

- 10) Lakialoite laiksi työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:n muuttamisesta 2190

Lakialoite 20/1998 vp (Kimmo Sasi /kok)

- 11) Lakialoite laiksi tuloverolain 127 §:n muuttamisesta 2198

Lakialoite 21/1998 vp (Pekka Leppänen /vas ym.)

- 12) Lakialoite laiksi työttömyysturvalain 19 §:n muuttamisesta „

Lakialoite 22/1998 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

13) Lakialoite laiksi eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain 7 a §:n muuttamisesta 2198

Lakialoite 23/1998 vp (Jouko Jääskeläinen /skl ym.)

14) Lakialoite laiksi tuloverolain 14 ja 105 a §:n muuttamisesta 2202

Lakialoite 24/1998 vp (Jouko Jääskeläinen /skl ym.)

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Halonen, Hellberg, Huttu-Juntunen, Jansson, Kaarilahti, Karhunen, Koskinen M., Leppänen J., Malm, Metsämäki, Niinistö, Ojala R., Pekkarinen, Peltomo, Pietikäinen S., Pohjola M., Savela, Taina, Viitamies, Viljamaa ja Wideroos.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Ojala R., Pohjola M., Malm, Metsämäki ja Aaltonen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden perusteella ed. Wideroos, virkatehtävien perusteella edustajat Huttu-Juntunen, Jansson, Malm, Metsämäki, Niinistö ja Savela sekä muun syyn perusteella edustajat Hellberg, M. Koskinen, J. Leppänen ja Pekkarinen sekä

ensi toukokuun 5 päivään muun syyn perusteella ed. S. Pietikäinen.

Aloitteen siirto

Ensimmäinen varapuhemies: Lakialoite n:o 15/1997 vp, joka sisältää ehdotuksen laiksi korkolain 1 §:n 3 kohdan kumoamisesta, on 11 päivänä maaliskuuta 1997 lähetetty sosiaali- ja terveystieteiden valmistelevasti

käsiteltäväksi. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että aloite siirrettäisiin lakivaliokuntaan.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Kirjalliset kysymykset

Merkitään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 172, 175, 181, 207, 215, 220, 223, 224, 226, 229, 242, 247, 248, 250—252, 256, 258, 262, 263, 267, 269, 276, 282, 284, 287, 289, 290, 292, 295—298, 302, 307, 323, 326, 328, 347, 354 ja 357.

Ed. Vehviläisen ym. välikysymys n:o 3 perusopetuksen turvaamisesta

Välikysymys 3/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että viime istunnossa tähän istuntoon pöydälle pantuun ed. Vehviläisen ym. välikysymykseen n:o 3 perusopetuksen turvaamisesta (VK 3/1998 vp) ovat sen allekirjoittajien lisäksi yhtyneet edustajat Jääskeläinen, Smeds, Kallis, Juhantalo, Kaanniemi, Aula, Tarkka, Penttilä, Lehtosaari, Räsänen ja Pehkonen.

Kun välikysymykseen on liittynyt kaikkiaan 49 edustajaa, tulen valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti antamaan välikysymyksen tiedoksi asianomaiselle valtioneuvoston jäsenelle.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys rehulaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 5/1998 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 4/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 4. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—3 § ja 1 luvun otsikko, 4—13 § ja 2 luvun otsikko, 14—22 § ja 3 luvun otsikko, 23—25 § ja 4 luvun otsikko, 26—35 § ja 5 luvun otsikko, 36—39 § ja 6 luvun otsikko sekä 40—43 § ja 7 luvun otsikko, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 1, 2 ja 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen 1 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain 12 a §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 32/1998 vp

Talousvaliokunnan mietintö 8/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Lakialoite laeiksi kaupparekisterilain ja yhdistyslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Lakialoite 93/1997 vp

Talousvaliokunnan mietintö 9/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelu:

Ed. Hämäläinen: Herra puhemies! Käsittelyssä oleva mietintö on varsin harvinainen. Se on harvinainen sen vuoksi, että se on syntynyt edustaja-aloitteen pohjalta. Varsin harvoinhan edustaja-aloitteet päätyvät valiokunnassa käsittelyyn, saati sitten, että niistä mietintö ehditi syntyä. Tavanomaisempaa sen sijaan on, että aloitteet päätyvät hylättäviksi, ja tässäkin tapaukses-

sa valiokunta on päätnyt tavanomaiseen hylkäysesitykseen, mutta aloitteessa ilmaistu tavoite pyritään joka tapauksessa toteuttamaan siten, että mietintö sisältää lausumaehdotuksen, jonka pohjalta aloitteen tarkoitusta pyritään korostamaan.

Ed. Karpion aloite koskee yhdistys- ja yhdistysrekisterilakia, johon siinä esitetään muutoksia siten, että tietyt rekisteriasiat siirrettäisiin käsiteltäviksi paikallisissa viranomaisissa, maistraateissa. Aloitteella on yli sata allekirjoittajaa, varsin runsas määrä. Aloitteen runsas allekirjoittajien määrä saattaa johtua siitä, että monella edustajallakin on ollut muistissa se takavuosien tilanne, jolloin erityisesti yhdistysrekisteri toimi varsin hitaasti eikä ollut ajan tasalla tiedostoiltaan. Nyt on tapahtunut huomattavaa tehostumista keskimääräisissä käsittelyajoissa. Perus- ja muutositmoitukset yhdistysrekisterissä kestävätkin enää keskimäärin neljä kuukautta ja käsittelyaika on vuodesta 94 merkittävästi lyhentynyt. Silloin vastaava aika oli noin 18 kuukautta. Kaupparekisterin käsittelyaikoja asiantuntijat ylimalkaan pitävät varsin kohtuullisina.

Lakialoite on herättänyt runsaasti kiinnostusta kaikissa käyttäjätahoissa, yrittäjien ja elinkeinoelämän järjestöissä muun muassa, kansalaisjärjestöissä, ja ennen kaikkea se on tietysti herättänyt kiinnostusta Patentti- ja rekisterihallituksen henkilökunnassa, joka tällä hetkellä vastaa sekä yhdistysrekisterin että kaupparekisterin pitämisestä. Talousvaliokunta on tämän poikkeuksellisen kiinnostuksen vuoksi käsitellyt asian heti, kun se on kaikkein kiireisimmiltä hallituksen esityksiltä suinkin aikaa käsittelyyn saanut.

Valiokunta siis esittää lakialoitteen hylkäämistä ja vetoaa muun muassa siihen, että Suomessa tähän mennessä käytössä ollut keskitetty malli on toiminut hyvin, se on toimiva ja se on ollut jopa malli pohjoismaisille rekistereille. Sen lisäksi valiokunta katsoo, että EU:n ensimmäinen yhtiöoikeudellinen direktiivi on ristiriidassa tällaisten hajautuspyrkimysten kanssa. Direktiivi edellyttää, että samaa yhtiötä koskevat rekisteritiedot on käsiteltävä samassa viranomaisessa. Valiokunta toteaa, että tätä direktiivivaatimusta on vaikea toteuttaa, jos rekisteritoiminta hajautetaan aloitteessa esitetyllä tavalla.

Valiokunnan mietinnössä on laaja historiallinen katsaus sekä yhdistyslakiin että yhdistysrekisterin toimintaan. Mietinnössä korostetaan sitä, että alun alkaen jo tsaarin ajoilta on Suomessa hyväksytty yhdistyslaissa periaate, joka

korostaa yhdistymisvapautta ja yhdistysrekisteritoiminnassa oikeusrekisteriviranomaisen roolia. Se katsottiin aikanaan voitoksi hallitsijan pyrkimyksistä, joissa puolestaan korostui yleisen järjestyksen ja poliisivallan intressi. Näille periaatteille, siis yhdistymisvapauden periaatteille on alun alkaen rakennettu sekä yhdistyslaki että sen sisältämä yhdistysrekisterilaki. Näitä periaatteita on kautta vuosikymmenten vaalittu.

Yhdistysrekisteritoiminta siirrettiin Patentti- ja rekisterihallitukseen muutama vuosi sitten. Ahon hallituksen aikana muita hallinnonuudistustoimia toteutettaessa suunniteltiin myös yhdistysrekisterin siirtämistä oikeusministeriöstä sisäministeriöön ja sen hajauttamista paikallisille viranomaisille. Silloin kaikki keskeisimmät yhteiskunnan etujärjestöt yhdessä, yksissä tuumin vetosivat keskitetyn asiantuntijaorganisaation säilyttämisen puolesta hajauttamista vastaan. Eduskunnassa päädyttiin lopulta yhdistyslakiin, joka säilyttää keskitetyn toiminnan. Rekisteritoiminnot siirrettiin silloin oikeusministeriöstä Patentti- ja rekisterihallitukseen.

Nytkin, kun lakialoitteen pohjalta on asiantuntijoita kuultu, samalla tavoin kaikki keskeiset yhdistysrekisterin käyttäjät, samoin kaupparekisterin käyttäjät, elinkeinoelämän järjestöt, ammatilliset järjestöt, puolueet, kansalaisjärjestöt ja liikuntajärjestöt ovat reagoineet kuten muutama vuosi sitten, edellyttäneet tämän keskitetyn toiminnan säilyttämistä ja katsoneet, että se on kustannustehokkain järjestelmä, takaa parhaan oikeusturvan asiakkaille ja on asiamukaisella tavalla viime aikoina pystynyt kehittämään toimintaansa ja lisännyt rekisterissä tarvittua osaamista.

Puhemies! Asiantuntijakuulemisessa oikeastaan ainoastaan henkikirjoittajat ja sisäministeriö olivat niitä tahoja, jotka asettuivat tukemaan ed. Karpion aloitteessa esitettyjä asioita. Henkikirjoittajatkin viittasivat omissa lausunnoissaan siihen, että heillä on tällä hetkellä enemmänkin työstä kuin työvoimasta pulaa. Se on ilmeisesti ollut myös aloitteen taustalla eräs aktiviteettia kirvoittanut ajatus, siis turvata työtä henkikirjoittajille. Valiokunta ei kuitenkaan katsonut tarkoituksenmukaiseksi lähteä vastikään rakennettua, hyvin toimintaan ryhtynyttä organisaatiota hajauttamaan, varsinkin kun henkikirjoittajatkin myönsivät, että aloitteen toteuttamiseen tarvittaisiin lisäresursseja samoin kuin lisäasiantuntemusta ja lisäkoulutusta. Niinpä valiokunta varsin yksituumaisesti päätyi hylkäämään hajauttamisajatuksen.

Myöskään sisäministeriön lausunto ei saanut meitä vakuuttuneeksi. Sisäministeriöhän lähti samoin kuin aloitteen tekijä siitä, että pieniä asioita voitaisiin siirtää paikalliselle tasolle hajautetusti käsiteltäväksi.

Valiokunta on varsin perusteellisesti pyrkinyt kuvaamaan myös sitä, että rekisteriasioissa ei ole pieniä asioita eikä suuria asioita. Esimerkiksi nimenkirjoitusasiat, joihin on viitattu pieninä asioina, ovat suomalaisessa historiassa ja miksei yhtä hyvin nykypäivässäkin olleet sellaisia asioita, jotka ovat olleet merkittävän poliittisen valtakauden tai taloudellisen eduntavoittelun välineenä. Valiokunta on hakenut esimerkit 30 ja 40-luvun poliittisesta historiasta. Tuolloin on merkittäviä taisteluita käyty nimenomaan nimenkirjoitusoikeuden pohjalta. Valiokunta on todennut, että sama asia pätee tietysti tänäkin päivänä. Nimenkirjoitusasiat eivät ole mitään vähäisiä asioita, vaan ne ovat suuria, merkittäviä asioita, joissa myös tarvitaan riittävä asiantuntemus. Oikeusturvan toteutuminen edellyttää, että nämä asiat käsitellään myös samalla tavoin eri viranomaisissa.

On selvästi ollut osoitettavissa, että jos rekisteritoiminnot hajautetaan, voi syntyä tilanne, että rekisteröinti jossakin viranomaisessa on helpompaa kuin toisessa. Näin ollen ryhdytään hakemaan niitä aukkoja, joissa asiantuntemuksen määrä kenties ei paikallisella viranomaisella riitä. Silloin syntyy todellakin sellaisia tilanteita, joissa voidaan yhdistyslain periaatteita ryhtyä kiertämään.

Sen sijaan valiokunta yhtyy aloitteen tekijän toivomukseen siitä, että käsittelyajat voisivat edelleenkin tietysti lyhentyä. Valiokunta viittaa kaikkiin niihin teknisiin menettelytapojen tehostamismahdollisuuksiin, joita edelleenkin on käytettävissä ja joita syntyy lisää käytettäväksi. Niinpä valiokunta ehdottaa pontta, jonka mukaan eduskunta edellyttäisi, että ”yhdistysrekisterin tehostamista jatketaan Patentti- ja rekisterihallituksessa kehittämällä hallintomenettelyä ja kansalaisten neuvontatoimintaa sekä ottamalla täysimääräisesti käyttöön uuden tekniikan mahdollistamia ratkaisuja. Tavoitteena tulee olla, että uusien yhdistysten rekisteröimisen keskimääräinen käsittelyaika on vuonna 2002 enintään kaksi kuukautta.”

Valiokunta oli hylkäysehdotuksessa ja lausumaa ehdottaessaan täysin yksimielinen.

Ed. K a r p i o : Arvoisa herra puhemies! Oli hyvä, että minäkin kuulin nyt, että toiminimen

kirjoitusasiat ja hallituksen muutosasiat ovat monimutkaisia ja vaativat Patentti- ja rekisterihallituksessa käsittelyä, missä 50—60 juristia käsittelee ne täysin samalla tavalla.

Aivan uutta minulle oli myös se, että paikallisviranomaisissa yritettäisiin tällä hetkellä tuoda yritysrekisteriasioita ja viedä niitä siellä läpi. Eihän se ole mahdollista edes tänä päivänä. Miten asiat voidaan siellä hoitaa, sitä minä en ymmärrä, kun lakialoitteeni tähtää juuri päinvastaiseen menettelyyn.

Arvoisa puhemies! Tekemäni lakialoite kauppa- ja yhdistysrekisteriasiaista annettujen lakien muuttamisesta ei siis saanut talousvaliokunnan mietinnössä kannatusta, vaan kannanotto myötäilee ja lainaa täysin Patentti- ja rekisterihallituksen ja keskusjärjestöjen esittämiä näkemyksiä. Valiokunta ei olekaan käsitellyt esitystä kansalaisten kannalta eikä myönnä sitä, että kirjallinen asiointi Patentti- ja rekisterihallituksessa on todellakin byrokraattista.

Tekemäänsä ilmoitukseen kansalainen saa kirjallisen korjauskehotuksen, mitä ei lainkaan tarvittaisi, mikäli alun perin rekisteröinti olisi voitu suorittaa paikallistasolla maistraateissa. Kun kansalainen saa korjauskehotuksen Helsingistä kuukausien kuluttua, käytäntö on, että kansalainen tässä vaiheessa kääntyy maistraatin asiantuntijan puoleen kysyäksään, mitä nyt pitäisi tehdä.

Arvoisa puhemies! Koska itse olen toiminut maistraatin päällikkönä, tiedän varsin hyvin, mitä ongelmia ihmisille aiheutuu siitä, kun heidän kauppa- ja yhdistysrekisteriasiansa käsitellään Patentti- ja rekisterihallituksessa. Tällä hetkellä paikallistasolla on mahdollista käsitellä vain asunto-osakeyhtiöihin liittyviä asioita, joiden käsittelyaika on nyt vain viikko. Myönnettävä on, että myös Patentti- ja rekisterihallituksessa on tapahtunut käsittelyajoissa nopeutumista, mutta edelleenkin yhtiörekisteriasioiden käsittelyaika on noin kaksi kuukautta ja yhdistysrekisteriasioissa lähes 1 vuosi.

Tiedän omakohtaisesti, että palvelualltius Patentti- ja rekisterihallituksessa on myös varsin huono. Periaatteessa kansalaisilla pitäisi olla mahdollisuus soittaa mainittun viraston palvelunumeroon, mutta sinne on aika mahdotonta päästä, kun jo ennen virka-ajan alkua automaatti vastaa linjojen olevan tukossa. Voidaan myös perustellusti kysyä, ovatko kansalaiset Patentti- ja rekisterihallituksessa asioidessaan tasavertaisessa asemassa, kun puolueiden, ammattiyhdistysliikkeen ja työnantajajärjestöjen asiat hoitu-

vat hyvin, mutta tavallisten kansalaisten ja yhdistysten asioita saadaan odotella kuukausitolkulla.

On siis varsin ymmärrettävää, että vaikkapa puoluetoimistoissa ei aloitettani katsottu mitenkään hyvällä, sillä tietäisihän se toteutuessaan päättävävallan hajauttamista Helsingistä maakuntiin paikallistasolle ja täällä esimerkiksi asiointia Patentti- ja rekisterihallituksessa hoitava ylioppilas saattaisi joutua muihinkin tehtäviin.

Yhdistysrekisterin asioita valiokunta pitää liian monimutkaisina paikallisviranomaisille. Kuinkahan yhdistyselämä Suomessa yleensä voi pyöriä, eihän yhdistyksillä ole juristeja asioita hoitamaan, vaan tavallisia mattimeikäläisiä? Nimenkirjoittajan vaihdos ei ole mutkikas asia, vaan siihen riittää yhdistyksessä puheenjohtajan ilmoitus. Asia ei siitä muutu, vaikka rekisteröinti tehdäänkin Patentti- ja rekisterihallituksessa keskistetyksi.

Samoin kaupparekisteriasiaissa muutokset hallituksessa voidaan todeta pöytäkirjoista, joiden oikeellisuuden mielestäni maistraatti hyvin kykenee toteamaan ja tekemään niitten perusteella rekisteröinnin. Jos taas rekisteröinti riitautetaan ennen tai jälkeen rekisteröinnin, maistraatilla paikallistuntemuksensa johdosta on paremmat mahdollisuudet selvittää asia kuin keskusvirastolla. Todettakoon, kuinka aikaisemmin esimerkiksi yksityinen elinkeinoilmoitus saatettiin tehdä nimismiehelle ja asia oli sitä myöten selvä. Nyt kun vaaditaan yksityisen elinkeinonharjoittajan elinkeinoilmoitus, niin käsittelyaika on huomattavasti pitempi.

Täällä viitattiin myös direktiiveihin. Totean, että Euroopan yhteisön ensimmäinen yhteisöoikeudellinen direktiivi ei edellytä asioiden käsitteilyä samassa viranomaisessa, vaan sitä, että tiedot löytyvät yhdestä paikasta ja että yritystä koskevat asiakirjat säilytetään yhdessä ja samassa paikassa. Tässäkin siis oli hivenen epätarkkuutta.

Lakialoitteen jättämisen jälkeen aloitettiin Patentti- ja rekisterihallituksessa ankara lobbaus sen kaatamiseksi ja oltiin tiiviisti yhteydessä keskusjärjestöihin ja kansanedustajiin, ja ilmeisen hyvällä tuloksella. Myös itse saatoin todeta, että sieltä annetut tiedot ja mielipiteet eivät aina olleet yhtä todellisuuden kanssa. Perushokema heidän tahollaan on, että asioiden keskitetty käsittely tuo yhtenäisiä ratkaisuja. Tätä ei ole kuitenkaan missään todistettu.

Patentti- ja rekisterihallituksen juristit tekevät keskenään erilaisia ratkaisuja ja vaativat ilmoittajilta erilaisia asioita yhtä paljon tai yhtä vähän

kuin maistraattien juristit. Patentti- ja rekisterihallituksessa asioita käsittelee 50—60 juristia tai muuta toimihenkilöä. Hajauttamalla käsittelijöiden määrä paikallisvirastoihin kauppa- ja yhdistysrekisteriasioiden käsittelijöiden määrä ei tulisi lisääntymään, mikäli vain hyvää tahtoa ja ennakoluulottomuutta löytyisi. Mitään järkevää syytä lakialoitteen hylkäämiselle en voi löytää.

Arvoisa puhemies! En ole koskaan arvostellut valiokuntien mietintöjä, joihin varmasti paneudutaan aina varmasti riittävällä vakavuudella. Kuitenkin ihmettelen nyt esillä olevaa mietintöä.

Ensinnäkin lakialoitteen allekirjoittaneiden kansanedustajien lukumäärä on huomattavasti suurempi kuin mietinnössä todetaan. Samoin tulee väkisin epäily siitä, ettei asiantuntijoiden kuulemisessa ole noudatettu sitä objektiivisuutta kuin kuuluisi noudattaa.

Totean lopuksi, että esimerkiksi sisäasiainministeriötä ei haluttu kuulla asiantuntijana, vaan se lähetti oma-aloitteisesti pyytämättä asiantuntijalausuntonsa 16.4. tänä vuonna valiokunnalle. Ministeriö asettui siis puoltamaan aloitettani. Ministeriö katsookin lausunnossaan, että mikäli maistraatit voisivat hoitaa yhdistys- ja kaupparekisteriasiat, olisi se asiakkaan kannalta merkittävä parannus. Yksinkertaiset ilmoitukset voitaisiin paikallistasolla rekisteröidä viipymättä, useimmiten jo samana päivänä. Lakialoite ministeriön ilmoituksen mukaan parantaisikin kaupparekisteripalvelujen saatavuutta.

Valiokunta ei jostakin syystä kuitenkaan katsonut aiheelliseksi käyttää hyväkseen sisäasiainministeriön asiantuntemusta. Tämän seikan olen vielä varmistanut tänä aamuna puhelimitse ministeriöstä, että he kirjallisen lausunnonkin joutuivat lähettämään pyytämättä. Ehkäpä sitten Patentti- ja rekisterihallituksen taholta annetut lausunnot sen omassa asiassa olivatkin valiokunnan kannalta luotettavimpia.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On valitettavaa, että ed. Karpio on saanut näin synkeän kuvan valiokuntakäsittelystä. Valiokunta on kuullut kaikkia esitettystä asiantuntijoita. Kannattaa nyt panna myös merkille se, että kauppa- ja teollisuusministeriö, jonka alainen Patentti- ja rekisterihallitus tällä hetkellä on, ei suinkaan kannata tätä siirtoa. Kauppa- ja teollisuusministeriö on puolestaan se viranomaislainen, jolle tämän asian esittely kuuluisi, jos asiasta tehtäisiin esimerkiksi hallituksen esitys.

Valiokunnan viaksi ei suinkaan voi laskea sitä, että kaikki sen kuulemat asiantuntijat lukuun ottamatta henkikirjoittajia ja sisäasiainministeriötä asettuivat vastustamaan ed. Karpion aloitetta. Vastustajien joukossa olivat myös Teollisuuden- ja työnantajien keskusliitto ja Suomen Yrittäjät, jotka ymmärtääkseni ovat edustavimmat suomalaista yrityselämää edustavat järjestöt. Minusta osoittaa kovin suurta halveksuntaa näitä järjestöjä kohtaan, jos annetaan ymmärtää, että ne olisivat vastoin parempaa tietoa tai suoraan tietämättöminä kenttänsä toivomuksista antaneet valiokunnalle lausuntoja, joissa ne yksimielisesti ehdottivat aloitteen hylkäystä ja tukeutumista ehdottomasti nykyiseen järjestelmään.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten äsken totesin, niin sisäasiainministeriö joutui oma-aloitteisesti antamaan valiokunnalle lausuntonsa. Te ette edes halunneet sitä pyytää. Näin sieltä on minulle ilmoitettu, viimeksi tänä aamuna puhelimesta. Kun on näin keskeisestä, myös sisäasiainministeriön toimialaan kuuluvasta asiasta kysymys, niin ihmettelen suuresti, kuinka sitten Patentti- ja rekisterihallitus omassa asiassaan on objektiivisempi antamaan lausuntoja kuin esimerkiksi ministeriön edustajat.

Kuten jo totesin, kyllä puolueitten, ammattiyhdistysliikkeen ja työnantajajärjestöjen keskeiset, täällä olevat henkilöt kannattavat tätä järjestelmää, koska heidän asiansa hoidetaan täällä viikossa, ne hoidetaan nopeasti. Mutta minusta myös tasapuolisuutta, oikeudenmukaisuutta olisi se, että myös muitten ihmisten asiat tulisivat hoidettua viipymättä, ja silloin juuri paikallistason maistraatti olisi paras paikka. Mitään selvitystä missään ei ole annettu siitä, jos nyt lähdetään vaikka täysin yksinkertaisista kauppa- ja yhdistysrekisteriasioista, etteikö siellä asiantuntemus riittäisi, jos on kyse yhdistyksen toiminnesta tai hallituksen muutoksesta. En ymmärrä, mikä vaikeus siinä on.

Ed. A i t t o n i e m i: Herra puhemies! Ed. Karpio saa olla tyytyväinen siihen, että hänen erinomainen lakialoitteensa on mennyt niin pitkälle, että se on käsitelty valiokunnassa. Sen tärkeyttä ja erinomaisuutta kuvaa jo sekin, että talousvaliokunnan puheenjohtaja ed. Hämäläinen flunssastaan huolimatta hyvin pitkään puheenvuorossaan perusteli hylkäystä, ei saanut kuitenkaan ketään asiassa vakuuttumaan.

Mutta lakiesityksen käsittely osoittaa, minkä-

lainen irvikuva on kansanedustajan oikeus lakialoitteiden tekemiseen. Niitä on oikeus tehdä, mutta ne eivät koskaan johda mihinkään — paitsi parissa tapauksessa. Muistan ed. Roosin ja ed. Rajamäen aloitteet, jotka ovat johtaneet tulokseen. Saattaa olla joitakin muitakin. Mutta sellainenkin esitys, joka varmasti tulevaisuudessa johtaa tulokseen, niin kuin tämäkin, täytyy ensinnä eduskunnan hylätä, ja sen jälkeen vasta asiaa voidaan alkaa viedä eteenpäin. Tämä on todellinen irvikuva tästä järjestelmästä. Siitä ei päästä mihinkään.

Jos jotkut viranomaiset ovat sanoneet, että ei ole työtä, työtä pitäisi saada, eikä se ole aivan ihailtavaa, että jotkut viranomaiset haluavat saada itselleen työtä ja samalla tätä järjestelmää parantaa? Yleensä virkamiehet ovat sellaisia, että he valittavat työn paljoutta, ettei tarvitsisi tehdä mitään. Tämä on aivan oikein, että jotkut viranomaiset ovat katsoneet, että heillä olisi aikaa näitä töitä tehdä, ja koska tämä tulisi lähemmäksi kansaa ja olisi ehdottomasti parempi järjestelmä, olen itsekin allekirjoittanut aloitteen ja olin jo silloin tätä mieltä.

Mutta kansanedustajien oikeuksiin viedä asioitaan eteenpäin eduskunnassa pitäisi hiukan kiinnittää muutakin huomiota kuin se, että lopussa lukee, että lakiehdotus hylätään, ja sitten pistetään pikku ponsi siihen päälle.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansanedustajien oikeus aloitteiden tekoon on tietysti erittäin tärkeä oikeus, ja sen oikeuden toteutumista ja sen oikeuden merkitystä tietysti edesauttaisi se, jos kansanedustajat itse suhtautuisivat kriittisesti tilanteisiin, joissa heiltä tullaan pyytämään nimeä aloitteisiin. On osoittautunut, että tätäkään aloitetta käsiteltäessä edustajat eivät ole tienneet, mitä ovat allekirjoittaneet, eivät ole tienneet esimerkiksi käsittelyajoista, minkälaiset käsittelyajat ovat, ja ovat myöhemmin katsoneet ja kertooneet, että he ovat tulleet panneeksi nimen aloitteeseen, niin kuin nyt tapana on, kahvilan pöydällä, kun nyt kaverikin oli laittanut nimen. Jos tällainen suhtautuminen aloitteisiin yleistyy — enkä uskalla arvella, kuinka yleistä se nyt on — se tulee tietysti viemään sinänsä parannetulta aloiteinstituutiolta, sadan nimen aloitteelta, sen tehon, joka sille alun alkaen silloin, kun tämä muutos tehtiin, oli tarkoitettu.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mistähän syystä ed. Hämäläinen

puhuu sadasta nimestä? Täällä puhutaan myös 103 nimestä. Minä olen sentään myös laskutaitoinen ja sain huomattavasti enemmän: 113 nimeä laskin yhteensä. Onko se tarkoitushakuista siinäkin? Se on sinänsä sivuseikka.

Mutta minusta on suorastaan loukkaavaa väittää, että olisin hakenut nimiä kahvipöydissä enkä olisi selvittänyt asiaa, jonka sattumalta tiedän aivan tarkalleen. Tiedä sitten, kun aloitettiin Patentti- ja rekisterihallituksessa sen pääjohtajan taholta lobbaus ja pelottelu ja kaikki muu, jos jotkut kansanedustajat ovat ehkä hätääntyneet ja todenneet: mihin tuli nimi laitettua? Mutta vastaan täsmälleen lakialoitteen sisällöstä.

Ed. R. Ojala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Kun ed. Karpio aikoinaan pyysi allekirjoitustani käsillä olevaan lakialoitteeseensa, perusteina olivat käsittelyn nopeutuminen, läheisyysperiaate ja asiakkaiden tasapuolinen kohtelu. Arvostan kaikkia näitä, ja kun minulla itselläni oli aikaisempi käsitys rekisteriasioden hoitamisesta ennen kaikkea viiveen kannalta aika negatiivinen, uskoin, että tässä on hyvä asia kyseessä.

Sitten talousvaliokunnassa kuulumme asian tuntijoita. En tiedä, oliko se pelkkää lobbausta, mutta oletan, että aivan oikeita asioita siellä kerrottiin, kun sanottiin, että käsittelyajat ovat huomattavasti lyhentyneet ja muutenkin tasapuolinen kohtelu toteutuu.

Tällä hetkellä saamamme tiedon mukaan paperit voi jättää lähimpään maistraattiin ja käsittelyajat yhdistysrekisteriasioissa ovat usein vain päiviä, tavallisesti ehkä pari viikkoa maksimissaan, kaupparekisteriasioissa viikkoja, ei kuukausia. Myös Suomen Yrittäjien taholta tuli aivan selvä tieto, että elinkeinonharjoittajien ja yleensäkin liikeasioissa tehtyjen rekisteriasioden hoito tapahtuu tätä nykyä hyvin nopeasti, tietotekniikan ansiota osittain, osittain asiointien organisointia on ilmeisesti muutenkin tapahtunut. Uskon, että näin on kuitenkin parempi, että sitä hoidetaan keskitetysti.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Haluan antaa tunnustusta valiokunnalle, että se on ottanut tällaisen lakialoitteen käsittelyyn. Totta kai tässä puhuu käsittelyyn ottamisen puolesta se, että tässä on 113 allekirjoittajaa. Sen sijaan en kovin mielelläni olisi kuullut valiokunnan pu-

heenjohtajan kertomana, että edustajat ovat panneet nimensä lakialoitteeseen tietämättä, mitä tämä pitää sisällään. Minusta tällaisesta ei kuitenkaan ole mitään vakuuttavampaa näyttöä varmasti saatu valiokunnassakaan.

Aloite sinänsä on hyvä, miten järjestetään kaupparekisteripalveluja ja yhdistyspalveluja. Aloitteessa tulee esiin eräs näkökulma, joka perustuu aikamoiseen asiantuntemukseen kentältä. Mutta valiokunta on päättänyt toisenlaiseen ratkaisuun kuultuaan asiantuntijoita.

Minusta kuitenkin lakialoite on jo nyt toiminut, koska ed. Rehn kertoi, että joka tapauksessa on tullut vauhtia käsittelynopeuksiin Patentti- ja rekisterihallituksessa. Tämä on jo yksi saavutus tällä aloitteella.

Ihmettelen lopuksi samaa kuin ed. Aittoniemikin, että me aika vähän arvostamme toisten kansanedustajien tekemiä aloitteita, kun me pääsääntöisesti emme ota niitä ensinnäkään käsittelyyn, ja jos otamme ne käsittelyyn, sitten kuuntelemme niin vahvasti virkamieskuntaa, että tyydymme siihen, mitä virkamieskunta sanoo, ja yleensä hylkäämme edustajien tekemät aloitteet.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Ihamäki lausui sen, mitä itsekkin aion sanoa, mutta kun ed. Hämäläinen käytti puheenvuoron minun puheenvuoroni jälkeen ja puhui siinä, että laitetaan nimi alle kuinka sattuu, minä en ole koskaan jättänyt sen paremmin hallitusryhmässä kuin oppositiossakaan ollessani äänestämättä allekirjoittamani lakiesityksen puolesta. Joka kerta olen äänestänyt sen puolesta. Sosialidemokraateissa on paljon sellaisia. Sieltä löytyy 60—70 prosenttia allekirjoittajia, ja luullaan, että tämä menee hienosti läpi, mutta kun katsotaan, yksikään ei uskalla olla aloitteen takana, koska ryhmäkuri on niin ankara ja inhimillisyyttä tietyllä tavalla poistuu.

Mielestäni yleensäkin tulisi olla niin, että sen paremmin ed. Hämäläinen kuin minäkään emme arvostelisi tietysti toisia, missä he allekirjoittavat näitä, vessanpöntöllä vai kuppilan pöydässä. Kyllä kai he ovat täysivaltaisia kansanedustajia. Siinä vaiheessa asia ratkaistaan, kun täytyy painaa nappia, vastaako huutonsa puoleen vai ei. Mielestäni tämä koulutustilaisuus ed. Hämäläisen taholta oli ihan tarpeeton.

Ed. M. Pohjola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Kun ed. Karpio keräsi aloitteeseen nimiä, minä ainakin tiesin, mihin paperiin nimen laitoin, luin sen, ja itsekkin käytännössä järjestöelämässä oleena ainakin aikaisemmin koin, että aika hitaita käsittelynopeudet ovat. On oikein hyvä, että nyt on tehty valiokuntatyö ja on kuultu, että tämä on nopeutunut eikä tämän tyyppisiä ongelmia enää niin paljon ole. Kuitenkin näen sellaisen jutun tässä, että omalta osaltaan tämä on ollut edistämässä varmaan ja tulee edistämään jatkossakin sitä kehitystä, jotta kynnyksiä ja esteitä poistetaan. Siinä mielessä ei tämä ainakaan huonoon suuntaan ole mennyt.

Mutta toinen juttu tässä tietenkin on, jotta meidän eduskuntajärjestelmäämme kuuluu ilmeisesti sellainen, että kaikki pitää torjua. Ei ed. Karpio voi ottaa hyviä pisteitä, kun se kuuluu tähän järjestelmään, että aina yksittäinen edustaja näköjään pitää runtata pois. Jos hallitus tekisi vaikka juuri samanlaisen esityksen, se vietäisiin läpi. Se on korrekti tapa tietysti. Ed. Karpio on kuitenkin saanut tässä omaa tahtoaan jonkin verran läpi.

Ed. Mikkola: Arvoisa puhemies! Olen allekirjoittanut myös lakialoitteen ja olen sen lue-
nut ja perehtynytkin siihen, mutta minun allekirjoitukseni ei tarkoita sitä — ja luulen suurimmalta osalta näin olevan — että allekirjoitettu lakialoite pitäisi välttämättä yleensä toteuttaa sellaisena kuin se on allekirjoitettu, vaan tämä kannanotto on ilmaus siihen, että asia, jota siinä selvitetään, on hyvä, sitä on laajemmin hallituksen piirissä tutkittava ja muutenkin yhteiskunnassa selvitettävä taustat. Monen monta kertaa lakialoite, vaikka se olisi kuinka hyvä asia, ei ole teknisesti valmis, mutta se saattaa antaa merkittävän ponnahduksen siihen, että viranomaispiireissä sitä ruvetaan selvittämään, pistetään mahdollisesti jopa työryhmä tai komitea tai jokin muu tutkimaan tai virkamiestyönä valmistelemaan se lakiteknisesti sellaiseksi, että se sopii meidän oikeusjärjestyksemme. Tämä on keskeinen tavoite. Se, että se suoraan menisi laiksi ja muuta, ei yleensä vähänkään monimutkaisemmissa asioissa tahdo onnistua.

Se, että sanotaan, että kun olen allekirjoittanut aloitteen, niin sitten kun se tulee isoon saliin, ilman muuta äänestän sen puolesta, on minusta väärä asenne. Tämän takia on nimenomaan valiokuntatyö, jossa perusteellisesti selvitetään sen hyvät ja huonot puolet, mitä heikkouksia siinä on, mitä siinä pitäisi muuta ottaa huomioon. Se

voi olla merkittävä lainsäädäntötoiminnan muutos siinä mielessä, ja tässä mielessä, vaikka ed. Karpion lakialoite nyt hylätään, ei se varmaan jää vaikutuksettomaksi vaan sillä on monia vaikutuksia niin kuin näillä muillakin.

Lopuksi sanon vain sen, että mielestäni olisi tärkeää, että sadan kansanedustajan aloite kuuluisi niihin, jotka pitäisi käsitellä ja tuoda istuntopöydään hylättäväksi tai hyväksyttäväksi. Se olisi kansanvaltaa.

Ed. K a r p i o : Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin sen asian ja olen tietoinen varsin hyvin siitä, että kokonaisuudessaan lakiesitystä ajatellen, kun lähdetään vaikka perustamisilmoituksesta ja yhtiöjärjestyksen muutoksesta, ehkä ne ovat tällä hetkellä ylivoimaisia tässä vaiheessa siirtää maakuntiin, maistraattiin, käsittelyyn. Mutta edelleenkin olisin toivonut valiokunnan puheenjohtajalta kannanottoa siitä, mikä on näissä yksinkertaisissa asioissa se vaikeus, se viisaus, ettei niitä voida paikallistasolla välittömästi nykyisenä tietokoneaikana käsitellä niin, että kaupparekisteriote tai yhdistysrekisteriote tulisi kansalaisille samana päivänä eikä joskus myöhemmin täältä Helsingistä. Niin paljon puhutaan hajauttamisesta. Läänikysymys meni tylykkäästi läpi, ajajat ajoivat sen voimakkaasti, mutta jos jotakin muuta hajauttamista yritetään saada Helsingin keskusvirastoista maistraatteihin tai muihin paikallisvirastoihin, vastustus on heti armoton eikä mitään tällaisia hyväksytä.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Puheenvuorossani ja erityisesti valiokunnan mietinnössä on pyritty hyvin tarkkaan kartoittamaan sitä, mitä puolestaan menetetään, jos siirrytään hajanaiseen järjestelmään, ja oikeusturvakysymyksiä valiokunta haluaa tässä painottaa erityisesti. Hyvin harvoin on varmaan sellainen tilanne, että rekisteri-ilmoitukset pitäisi suorittaa reaaliajassa käsitellä. Varmaan on niin, että kansalainen asioi rekisteriviranomaisissa hyvin harvoin, ihan yhtä vähän kuin asioi lääninhallituksessaan, niin ennen kuin nykyisinäkään. Ne muutaman päivän käsittelyajat, joita tällä hetkellä valtaosaltaan on käytössä, eivät varmasti ole sujuvan liiketoiminnan eikä yhdistys- ja kansalaisjärjestötoiminnan esteinä oikeastaan missään.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Yhdyn ed. Mikkolan näkökulmaan, että allekirjoittamalla aloite halutaan, että siinä esitetty asia selvi-

tetään ja tutkitaan. Se ei tarkoita sitä, että aloite sellaisenaan olisi pakko hyväksyä, mutta se tulee selvitettyä. Tässähän on nyt näin tehty eli valio-kunta on asian selvittänyt ja päätös on tämän kaltainen.

Yleisesti kuitenkin toteaisin, että kansanedustajan tekemät aloitteet pitäisi saada selvitettyiksi melkein samalla tavalla kuin kunnanvaltuustossa valtuustoaloitteet. Sen jälkeen niitä, kun ne on selvitetty, voitaisiin aina täällä käsitellä.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Karpion alulle panema aloite on hyvin asiallinen. Itsekin sen allekirjoitin. Hän on tässä asiassa aikamoinen asiantuntija. Tässä yhteydessä en sen sisältöön sen enempää mene muuta kuin totean, että tämä olisi kansalaisten ja yritysten palvelun kannalta erittäin tarkoituksenmukainen ja hyvä uudistus, lainmuutos. Siinä mielessä kovasti pahoittelen sitä, että kun kerran talousvaliokunta, niin kuin pelisääntöjen mukaan pitikin, otti tämän käsittelyyn, se ei pyytännyt esimerkiksi hallintovaliokunnalta lausuntoa, koska tässä ollaan sisäasiainministeriön hallinnonalan tontilla vahvasti. Olisi ollut ihan hyvä, että olisi lausunto pyydetty ja myös sisäasiainministeriötä kuultu tässä asiassa paljon yksiselitteisemmin, ettei tällä tavalla kuin nyt on tapahtunut, että sisäasiainministeriö on vain oma-aloitteisesti lausuntonsa tarjonnut tällaisesta asiasta. Eduskunnan tulee pitää omasta arvovaltaastaan kiinni. Menettely, joka tähän sisältyy, ei sitä arvovaltaa ole nostanut.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Jos menettelytapakeskustelua nyt halutaan jatkaa, haluan puolestani ehdottomasti torjua kaikki ne epäilyt, että tätä ei olisi oikeilla menettelytavoilla käsitelty. Päinvastoin se on vielä pyritty käsittelemään niin joutuiseaan kuin suinkin kaikki hallituksen tiedonannot, selonteot ja Emu-käsittelyt ovat aikaa antaneet. Ennen kaikkea lopputulos, jossa ilmeni, että kauppa- ja teollisuusministeriö toisaalta nykyisenä esittelevänä viranomaisena ja sisäministeriö poliisiviranomaisena näkevät asian eri tavoin, osoittaa jo sitä, että jos todellakin hajauttamista tässä asiassa olisi haluttu ja jos siihen olisi pitänyt jostain tarkoituksenmukaisuussyistä katsoa mentävän, se olisi kuitenkin niin laaja asia, että se olisi ollut hallituksen erikseen valmisteltava.

Vielä, puhemies, haluan korostaa sitä yhtä asiaa, joka jo ilmeisesti on tässä tullut sanottua, että näihin tehostamispyrkimyksiin liittyy se,

että Patentti- ja rekisterihallitus pyrkii nyt yhteistyössä näiden työvoima- ja elinkeinokeskusten kanssa ja nykyistä tietojenkäsittelyjärjestelmää hyväksi käyttäen myöskin siihen, että nämä rekisteritiedot ovat myöskin paikallisesti käytettävissä ja reaaliaikaisesti sieltä todettavissa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 38/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

5) Hallituksen esitys laiksi Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 39/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

6) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Hallituksen esitys 40/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti liikennevaliokuntaan.

7) Lakialoite laiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 12/1998 vp (Marjatta Vehkaoja /sd ym.)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Keskustelu:

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa herra puhemies! Taitaa olla sellaiset hetket jo käsillä, että vappu-
simalle olisi kaikilla kiire, mutta minä vahdin

tätä kohtaa kyllä varsin tarkkaan ja siksi olen täällä.

Lakialoite, josta nyt on kysymys, koskee vammaisia ja olen sen itse tehnyt ja saanut siihen noin 50 allekirjoitusta. Tässä kun on puhuttu näistä lakialoiteista, tulee toisaalta joskus mieleen, että se on aika kova urakka myöskin trampata ne yli sata nimeä alle. Se, että nimien määrä jää vähemmäksi, ei mielestäni kuitenkaan tarkoita sitä, että olisi vähemmän tärkeästä aloitteesta kysymys. Tämänkin aloitteen kohdalla olen aivan varma, en usko, että tästä salista voisi löytyä ketään, joka sinänsä voisi edes vastustaa tätä lakialoitetta. Tämä on asian harmipuoli. Kun on paljon töitä, ei ehdi tällaisia aina juosta kasaan.

Voimassa olevan vammaispalvelulain 9 §:n perusteella "vammaiselle henkilölle korvataan hänen vammansa tai sairautensa edellyttämän tarpeen mukaisesti kokonaan tai osittain kustannukset, jotka hänelle aiheutuvat henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta". — Näin siis sanotaan tässä pykälässä.

Henkilökohtainen avustaja liitetään käytännön elämässä kuitenkin vain erittäin intensiiviseen avun ja tuen tarpeeseen. Juuri hoidon intensiivisyyden edellytyksellä on karsittu vammaisia pois tämän taloudellisen etuuden piiristä. Vammaispalveluasetuksen 16 §:n todetaan: "Kustannukset henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta voidaan korvata sellaiselle vammaiselle henkilölle, joka tarvitsee runsaasti toisen henkilön apua kotona jokapäiväiseen elämään liittyvissä asioissa tai kodin ulkopuolella asioiden hoitamisessa, opiskelussa, harrastuksissa, työssä ja yleensä yhteiskunnallisessa osallistumisessa." Vakiintuneesta käytännöstä johtuen esimerkiksi psykiatriset potilaat ovat harvoin hakeneet ja näin myös varsin harvoin saaneet myönteistä päätöstä henkilökohtaista avustajaa koskeissa asioissaan. Vammaispalvelulakia voidaan kuitenkin ja sitä pitäisi voida soveltaa myös psykiatrisiin potilaisiin ja kehitysvammaisiin.

Huomattavaa on tässä yhteydessä, että vaikeavammaisuus ei ole suinkaan lain pykälässä, sillä tasolla mainittu edellytys saada henkilökohtaisen avustajan palkkaamiseen taloudellista tukea kunnalta. Sen takia voidaankin esittää kysymys, onko asetus ristiriidassa lain kanssa sen johdosta, että siinä asetetaan lisäedellytyksiä tuen saannille, mikä käytännössä supistaa laissa sanottua. Toivon, että ristiriitaololetama, jonka olen poiminut tähän esiin, jo sinällään herättää sosiaali- ja terveysministeriön tarkistamaan tä-

män asiakohdan ja muuttamaan asetusta tältä kohdin.

Varsinainen lakialoite ja sen kärki kohdistuu tukipalveluihin, tukihenkilön saantiin, koska tukihenkilöä on käytännön palvelumuotona todettu lievempiinkin tai vähäisempiinkin tarpeisiin voitavan käyttää, ja sen takia tässä operoidaan nyt, tottakai, lain muutoksen ympärillä. Elikkä vammaiset, joiden avun ja tuen tarve on vähäisempi tai tilapäisempi, ovat nyt kohderyhmä. Ja niin kuin tässä on sanottu, he ovat tähän saakka jääneet vaille taloudellisia tukitoimia.

Henkilökohtaisen avustajan sijasta monille vammaisille riittäisikin tukihenkilö. Tukihenkilöt olisivat erittäin tarpeellisia esimerkiksi juuri mainituille psykiatrisille potilaille, jotka on siirretty laitoshoidosta avohoitoon. Todellisuudessa avohoito on nimittäin saattanut supistua vain asunnoksi, josta lähteminen ulos palvelujen ja harrastusten piiriin on ollut vaikeata tai ei ole onnistunut ollenkaan. Avohoidossa asuu paljon muihinkin vammaisryhmiin kuuluvia yksinäisiä henkilöitä, jotka hyötyisivät tukihenkilöistä. Tukihenkilön avulla avohoidossa asuva voi ylläpitää omaehtoista aktiviteettiaan ja kuntoutua. Käytännössä tukihenkilöt löytynevät helpoiten erilaisten kansalaisjärjestöjen kautta.

Vammaisuuden perusteella myönnettyä taloudellista tukea maksettaessa tukihenkilö olisi rinnastettava henkilökohtaiseen avustajaan. Kunnille tukihenkilöistä johtuvat kustannukset olisivat varsin marginaalisia, mutta ne nostaisivat merkittävästi avohoidossa elävien vammaisten elämisen laatua. Koska henkilökohtaisen avustajan nime on nykykäytössään hyvin vakiintunut, sekaannustenkin välttämiseksi tässä lakialoitteessa ehdotetaan, että tässä yhteydessä otetaan käyttöön uusi termi ”tukihenkilö”.

Edustajat Malm ja Metsämäki merkitään läsnä oleviksi.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Ed. Vehkaojan aloite on hyvä ja kannatettava. Tänä päivänä kun on siirrytty yhä enemmän avohoitopainotteisuuteen pois laitoshoidosta, silloin me tarvitsemme toimenpiteitä, että ihminen selviytyisi niin sanotusti siviilielämässä ja että siellä on riittävästi palveluita saatavana ja myös köyhemmät ihmiset voisivat saada apua. Tällaisista palvelua tarvitaan.

Sitten on se puoli, tässä aloitteessa ei mainita

sitä, mutta aina näissä tilanteissa pitää ottaa varallisuus huomioon. Ilmeisesti pykälässä todetaankin sillä tavalla, että ”korvataan osittain tai kokonaan”, mikä tarkoittanee sitä, että katsotaan, onko ihmisellä maksukykyä. Jos on hyvin perustoimeentulon varassa oleva ihminen, niin ei voi odottaakaan hyvin suurta omavastuusuutta tukihenkilön palkkaukseen.

Silloin, kun aikanaan eduskunnassa puhuttiin kansanedustajien avustajista, se meni kovin helposti läpi. Silloin minä tavallaan rinnastin sen ajatuksen, että millä tavallahan ne ihmiset, jotka ovat vammaisia, ajattelevat sitä, kun näistä kansanedustajista suurin osa on kohtuullisen hyväjalkaisia ja pitäisi olla hyväpääisiäkin vielä, että he eivät kovin paljon apua tarvitse. Mutta silloin kohtuullisen köykeäisesti asia meni läpi.

Tähän liittyen on sitten vielä yksi ryhmä, joka ei suoraan ilmeisesti tähän liity — tai en tiedä, liittyykö se — mutta näiden nuorempien, kouluikäisten vammaisten lasten kohdalla on tullut yksi ongelma esille. Heillähän on kouluavustajat, mutta sitten koulumatkoilla on ilmennyt semmoista, että taksissa ei välttämättä olekaan ihmistä, joka katsoisi perään, ja siellä on jopa vahinkoja sattunut sitten, kun on loukkaantunut vaikeavammainen lapsi, joka on taksissa takapenkillä istunut turvavöissä kiinni. Tähän pitäisi myös jatkossa kiinnittää huomiota, miten näiden lasten asema hoidetaan.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Olen yksi aloitteen allekirjoittajista enkä halua kumota sitä, mitä ed. Vehkaoja esittelypuheen-vuorossaan ansiokkaasti sanoi.

Omalta osaltani lisäisin sen, että minusta aloite on aiheellinen reaktio keskusteluun avohoito kontra laitoshoido, jonka osalta on nähtävissä todisteita tai ainakin hyvin laajalti epäilyjä siitä, että päätökset siirroista laitoshoidosta avohoitoon on tehty ennen kaikkea kuntien lyhytnäköisten taloudellisten näkökohtien eikä niinkään ihmistä ajattelevien hoidollisten näkökohtien pohjalta.

Minä toivon, että tästä näkökulmasta lakiesitys saa myönteisen käsittelyn ja päätöksen. Kyseessä ei tässä tapauksessa sittenkään ongelman suhteen ole millään tavalla suurista rahoista.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa puhemies! Näin ensikuulemalta ed. Vehkaojan aloite tuntuu ihan kannatettavalta ottaen huomioon, että juuri eri vammaisryhmiltä on kuntien säästöbuumi vienyt viime vuosina yhtä sun toista. Esimerkiksi kulje-

tuksista on tingitty, ja melkein joka kunnassa tämän tapaisia säästöjä on tehty, luulin. Nyt todellakin avohoidon lisääntyessä vaikkapa mielenterveyspotilaiden tukihenkilöt varmasti säästäsivät sitten kalliimpaa hoitoa, laitoshoidoa ja muuta sairaalatasoistakin hoitoa.

Mitä tulee kolmanteen sektoriin tukihenkilöjärjestelmän toteuttajana, niin tietysti siellä nytkin on esimerkiksi juuri SPR:n ystäväpalvelu, joka on tämän tapaista toimintaa, jota voitaisiin tietysti jalostaa ja kehittää tähän suuntaan, mutta varmasti siellä muutakin resurssointia on, kuten tiedämme. Meillä kolmannella sektorilla toimii jo 16 000 ihmistä. Tältä sektorilta ei varmasti ole otettu irti kaikkea, mitä sieltä olisi irti saatavissa. En tarkoita, että sinne pitäisi taloudellisia panoksia lisätä. Varmasti ihan uudelleen voimavaroja siirtämällä ja järjestämällä voitaisiin myös saada irti enemmän tehokkuutta juuri avohoitopuolelle.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Aloitteessa puhutaan ensinnäkin vammaisen henkilön henkilökohtaisesta avustajasta, joka tietysti on hieno ja sosiaalisesti korkeatasoinen esitys, mutta taloudelliset resurssit saattavat olla sellaiset, että ne panevat esteitä tämän kaltaiselle toiminnalle.

Itse asiassa lämpenin tukihenkilöajattelulle, jota tässä esiteltiin toisena vaihtoehtona. Eri sairauksien yhteydessähän on nykyisin vapaaehtoista tukihenkilötoimintaa. Tätä on esimerkiksi Sydäntautiliitossa, jossa tukihenkilöt kertovat omista sairauksistaan juuri sairastuneelle ja kertovat myös omista kokemuksistaan, miten asioista on selvitty kaikista tautisuudesta huolimatta. Tämä sopisi erittäin hyvin psykiatrisille potilaille, niin kuin aloitteessa sanotaan, silloin, kun he siirtyvät laitoshoidosta avohoitoon.

Tietysti taloudellisuutta voidaan ajatella myös nykyistä työttömyystilanteen taustaa vasten, että löytyisi tälläkin konstilla ehkä joillekin työttömille töitä. Mutta korostan, ihan samalla lailla kuin ed. Hyssälä, kolmannen sektorin mahdollisuuksia.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Haluaisin tuoda esille, että vammaispalvelulaki ei sisällä tuloharkintaa, vaan siellä on muut perusteet siihen, korvataanko taloudelliset tukitoimet osittain tai kokonaan. Siinä tasa-arvonäkökulma juuri nyt sitten onkin, että vammattomien ja vammaisten väli on se, mitä tällä lailla kurotaan umpeen, eikä niin, että varakkaat vammaiset ja

vähemmän varakkaat vammaiset olisivat siinä päänäkökulma ollenkaan.

Sitten sanoisin tukihenkilöistä, että järjestämistapa varmasti saisi jättää vapaaksi. Nyt on vain onkin ollut niin, että kunnat eivät ole oikein osanneet näitä omassa organisaatiossaan edes järjestää. Kysymys ei ole mistään viranhaltijoista, vaan niin kuin tästä käy ilmi, satunnaisesti ja vähemmästäkin avusta. Mutta silloin, kun siitä aiheutuu kustannuksia, ne kustannukset täytyisi nähdä kunnan kustannuksina eikä yrittää poimia jostakin kolmannelta sektorilta katetta niiden peittämiseen, koska se on sitten Raha-automaattiyhdistys tai jokin muu taho, joka sen kuitenkin maksaa. Tässä on kysymys minusta kunnalle sopivista ja kunnalle kuuluvista kustannuksista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8) Lakialoite laiksi arvonlisäverolain 39 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 17/1998 vp (Marjaana Koskinen /sd ym.)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Lakialoitteessa esitetään sellaista ajatusta, että nämä oppilaitokset saisivat vapautuksen arvonlisäverosta. Siellä tapahtuu oppilaiden työnä tarjoilua. Oppilaitoksen seinien sisällä on erinäköisiä yleishyödyllisiä yhdistyksiä tai säätiöitä, jotka tekevät ruokia, tarjoilevat sapuskoita siellä. Selitysosaa ed. Marjaana Koskisen aloitteessa on selitetty, että eri oikeusasteissa on tapahtunut erinäköisiä päätöksiä. Loppujen lopuksi on todettu, että ovat kaikki arvonlisäverollisia.

Siinä mielessä tämä on tietysti aika periaatteellinen juttu, että odottaisi laajempaakin keskustelua siitä, millä tavalla tämän tyyppisiä järjestöjä voitaisiin kohdella sillä tavalla, että ne voisivat toimia. Monethan tekevät pyyteetöntä työtä ilman voitontavoittelua enkä näkisi, että

tämä hirveän paljon tekee kilpailun vääristämistä, jota oikeusasteissa on näköjään pohdittu. Siinä mielessä toivoisi aloitteelle asiallista käsitteilyä. Jos lakialoite ei mene läpi, toivoisin, että hallitus tekisi esityksen aikanaan.

Ed. Hyssälä: Arvoisa herra puhemies! Tämä on erittäin periaatteellinen kysymys, kuten ed. Lahtela totesi. Nythän kilpailun vääristymiä alkaa olla alalla kuin alalla. Jos on tuettua toimintaa, niin yksityinen yrittäjä joutuu samoin edellytyksin tuottamaan samaa tavaraa samalla hinnalla. Tämä ei tietenkään onnistu silloin, jos toisen yrittäjän lähtökohdat ovat toiset. Suhtaudun äärettömän kriittisesti näihin asioihin ja toivoisin, kuten ed. Lahtelakin, laajempaa yhteiskunnallista keskustelua siitä, miten palvelujen tuottamistapoja tässä maassa oikein järjestetään, ketä tuetaan ja ketä ei.

Olen itse jättänyt asiasta muun muassa kirjallisen kysymyksen jo aikaisemmin. Kysymys on kauppatalo Hanselin toiminnasta, koska jopa tällainen kauppatalo tuottaa jo vääristymiä tarjouksissaan, koska muut yrittäjät eivät pysty samalla tavalla toimimaan kuin Hansel, joka käyttää niin sanottua monopolietuaan hyväkseen.

Suuri periaatteellinen kysymys.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Varmasti lakialoitteen varsinainen arvo ja käytännön merkitys onkin siinä, että se voisi olla herättämässä yleistä periaatteellista keskustelua asiasta ja päästäisiin sillä tavalla eteenpäin. Kysymyksessä on todella vedenjakajatilanne. Näin ollen tältä osin, kuten myös ed. Lahtela puheenvuorossaan, jota ed. Hyssälä kannatti, itsekkin toivoisin, että valtioneuvoston toimesta lähdetäisiin asiassa eteenpäin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovainvaliokuntaan.

9) Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain 5 ja 5 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 19/1998 vp (Jukka Vihriälä /kesk ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Vihriälä: Arvoisa herra puhemies! Eduskunta säätii vuonna 91 lain, jolla koko väestön hammashoito otettiin sairausvakuutuksen piiriin. Laki oli osakorvaus vakuutetuille sairauksien verovähennysoikeuden poistamisen aiheuttamasta menetyksestä. Lakia säädettäessä huolehdittiin myös siitä, että yksilöillä on niin halutessaan mahdollisuus käyttää myös julkisia palveluja. Korvaavan lain terveystieteiden merkitystä ei moni meistä vuonna 91 tiedostanut ainakaan siinä laajuudessa kuin tänään.

Suuri yllätys on se, että suun sairauksien ja yleissairauksien yhteydestä on vuoden 66 jälkeen tehty selvitysten mukaan yli 10 000 tutkimusta. Yleisesti on tiedostettu tupakoinnin haitallinen vaikutus sydän- ja verisuonisairauksiin altistumiseen. Viime vuosina tehdyissä tutkimuksissa on kuitenkin osoitettu, että hoitamattomat suun alueen tulehdukset ovat vähintään yhtä suuri riskitekijä.

Valtiontalouden vaikeuksiin ja erityisesti muihin syihin vedoten hallitus on kuitenkin vuodesta toiseen esittänyt lain voimaannappon siirtämistä, jopa sen kokonaan kumoamista. Eduskunta onkin lykännyt voimaannappona mutta ei ole hyväksynyt kumoamisesitystä. Tällä hetkellä lykkäys on voimassa vuoden 99 loppuun saakka.

Arvoisa puhemies! Taloudellinen tilanne on kuitenkin parantunut, ja nyt on vihdoinkin aika päättää tämän lain asteittaisesta voimaannappon saattamisesta. Asian ajankohtaisuutta korostaa se, että uudesta tulopoliittisesta sopimuksesta neuvoteltaessa kaikki työmarkkinoiden keskusjärjestöt jättivät yhteisesti allekirjoittamansa kirjelmän valtioneuvostolle. Siinä ne esittävät aikuisväestön hammashoidon sairausvakuutuskorvauksen asteittaista voimaannappon saattamista sopimuskauden aikana.

On muistettava, että meillä aikuisväestö käyttää keskimääräisesti katsoen huomattavasti vähemmän hammashuollon palveluja kuin muissa teollistuneissa länsimaissa. Vielä pahempaa puutteena on pidettävä sitä, että erot palvelujen käytössä ovat suuret eri sosiaaliluokkien välillä. On syytä muistaa, että osa vuonna 1955 ja sitä ennen syntyneistä, yhteensä arviolta 2 miljoonaa aikuista on käytännössä kokonaan yhteiskunnan tuen ulkopuolella.

Tällä hetkellä maan sisäinen muuttoliike on erittäin voimakasta. Suurissa asutuskeskuksissa aikuisväestö ja erityisesti työikäinen väestö hankkii hammashoidon palvelunsa yksinomaan

yksityishammaslääkäreiltä. Kun yhteiskunta ei tue heidän hammashoitoaan, moni on joutunut jättämään hammaslääkärillä käynnin varojen puutteen vuoksi. Käyttäjille kohtuuhintaisten palvelujen tarjoamiseksi on siten välttämätöntä, että yksityiset palvelut otetaan osaksi palvelujärjestelmää ja potilaat saavat yhteiskunnan tukea myös näihin palveluihin.

Valiokuntaan lähtevässä lakialoitteessa sairausvakuutuslain 5 ja 5 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisessa lähdetään siitä, että jo tänä vuonna poistetaan laissa oleva raja, jolla vuonna 55 ja sitä ennen syntyneille maksetaan suun terveydentilan määrittämisestä ja siihen liittyvästä ehkäisevästä hoidosta korvausta vain kerran kolmessa vuodessa. Tuo väliaikaiseen lakiin perustuva raja ei ole miltään osin terveystaloudellisesti perusteltu. Myös taloudellisesti kannalta sitä on vaikea käsittää.

Samoin lakialoitteessa lähdetään siitä, että myös eräiden yleissairauksien yhteydessä välttämättömän hammashoidon korvauksen saamisen edellytyksenä oleva hallinnollinen käytäntö, jossa potilaalla tulee olla joka kerta erillinen erikoislääkärin lähete, poistetaan tarpeettomana. Sille ei ole osoitettavissa lääketieteellistä eikä hammaslääketieteellistä perustetta. Järjestely lisää erikoislääkäripalvelujen kustannuksia ja samalla aiheuttaa Sairausvakuutusrahastolle turhia korvausmenoja.

Arvoisa puhemies! Jotta aikuisväestö voisi tasavertaisesti saada hammaslääkäripalveluita koko maan alueella, olisi hallituksen pikaisesti myös sovittava aikataulusta, jonka mukaisesti hammashoidon sairausvakuutuskorvauksia koskeva laki saatetaan muiltakin osin asteittain voimaan vuodesta 99 lähtien.

Parhaillaan valmistellaan terveystaloudellisesti perittäviin potilasmaksuihin merkittävää korotusta. Aikaistamalla suunnitellun korotuksen ajankohtaa voidaan parannukset toteuttaa jo kuluvan vuoden aikana ja myös kattaa niistä aiheutuvat kustannukset. On syytä muistaa, että Stakesin aloitteesta käynnistetty suun terveydenhuollon kehittämishanke vuosille 1998–2000 kohdistuu asiakirjoista saatavien tietojen mukaan yksinomaan terveystaloudellisuuden kehittämiseen, joten se ei voi olla esteenä tärkeän sairausvakuutusjärjestelmän kehittämiselle.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa puhemies! Maamme sosiaali- ja terveystalouden keskeisenä tavoitteena on yhdenvertaisuuden toteuttaminen niin alueellisesti kuin eri sosiaaliryhmien kesken.

Tämä tavoite ei kuitenkaan toteudu suun terveydenhuollossa.

Tällä hetkellä väestön mahdollisuudet hankkia tarvitsemiaan palveluja ovat erilaiset riippuen asuinpaikasta, iästä sekä taloudellisesta asemasta ja sosiaaliryhmästä. Eriarvoisuutta on sekä kunnan asukkaiden että eri kuntien tarjoamien palvelujen kesken. Suun terveydenhuollossa on kuntia, jotka pystyvät tarjoamaan koko väestölle kaikki sen tarvitsemat palvelut. Toisaalta lähinnä suurissa kaupungeissa, kuten täällä Helsingissä, valtaosa aikuisväestöstä ei saa kunnan tarjoamia palveluja. Suun terveydenhuollossa korostuu yksityispalvelujen merkitys. Näiden palvelujen toimintaedellytykset tulee voida huomioida tasa-arvoisesti kuntien palvelujen kehittämisessä.

Meillä on myös odotettavissa lähivuosina selaisia tekijöitä, jotka erityisesti tuottavat palvelujärjestelmälle haasteita. Yksi on väestön vanheneminen. Suun terveydenhuollossa tällä seikalla on erittäin suuri merkitys. Vanhenemisen myötä myös hampaisto ja purentakyky vaativat entistä enemmän hoitoa. Ikääntyminen, sairaudet ja lääkkeiden käyttö lisäävät merkittävästi hoidon tarvetta.

Toisena haasteena suun terveydenhuollossa ovat pitkäaikaistyöttömät. Heidän suunsa terveydestä on erityisen aiheellista pitää huolta. Myöskään heillä suun toimintakyky ei saa muodostaa esteitä sosiaalisessa selviytymisessä, vaan heidän tulee voida myös tältä osin yhtä hyvin kuin muun väestön.

Jos ajatellaan tavoitteita, niin tärkein, kuten jo aikaisemmin mainitsin, on yhdenvertaisuus ja palvelujen saatavuus ja myös terveyserojen vähentäminen ja syrjäytymiskehityksen estäminen. Jotta tällä hetkellä vallitsevaa eriarvoisuutta voitaisiin vähentää, tarvitsevat kansalaiset terveystaloudellisesti tapahtuvan suun hoidon lisäksi järjestelmän, joka sairausvakuutuksen kautta mahdollistaa säännöllisen palvelujen käytön yksityisellä sektorilla. Tällöin koko väestö saadaan myös suun terveydenhuollon osalta yhteiskunnan tuen piiriin, jolloin tuen saanti ei ole enää riippuvainen henkilön asuinpaikasta tai iästä kuten tällä hetkellä. Itse en näe mitään muuta mahdollisuutta hoitaa koko kansan järjestelmää kuin toteuttaa se sairausvakuutuksen kautta ja niin, että molemmat järjestelmät, julkinen ja yksityinen, ovat palvelujen järjestämistä vastuussa.

Aloite, jonka ed. Vihriälä juuri esitteli, pohjautuu siihen, että tarkastus ja ehkäisevä hoito on kerran kolmessa vuodessa. Se on oikeastaan niin

suuri kompromissi, että itse mietin valiokunnassa, onko se hyvä vai huono. On osoittautunut, että se on käytännössä aika huono. Se aiheuttaa sen, että hoitoon hakeudutaan joka kolmas vuosi, vaikka osalla potilaista olisi ongelmia varmasti puolivuositain tai vuosittain. Mutta houkutus hoitoon hakeutumiseen vähenee, kun subventiota saa vain kerran kolmessa vuodessa. Tämä ei voi olla mitenkään terveystaloudellisesti oikein suunnattua toimintaa.

Näin ollen tässä on suuren remontin paikka. Paitsi että suuri remontti on varmasti edessä aikuisväestön hampaistossa, koko järjestelmässä on suuren remontin paikka. Tällä hetkellä tiedot Stakesin ja ministeriön yhteistyössä tekemästä tutkimuksesta, johon ed. Vihriälä viittasi, eivät lupaa hyvää siinä, että tämä järjestelmä voitaisiin tasavertaisesti Suomessa ratkaista. Niillä resursseilla, joita kuntien käytössä tällä hetkellä on, ei koko maan hammashuoltoa voida millään järjestää.

Ed. Vihriälän lakialoite on erittäin kannatettava, ja toivon sille nopeaa ja myönteistä käsittelyä valiokunnassa.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! On tietysti selkeästi todettava, että tämä aloite on terveystaloudellisesti aivan oikean suuntainen. Tähän suuntaan pitäisikin edetä. Perustelut ovat päteviä ja tässä puhutaan hyvästä asiasta.

On selvästi osoitettu, että hoitamattomat suun alueen tulehdukset lisäävät riskiä sairastua muihin kroonisiin sairauksiin, muun muassa sydän- ja verisuonisairauksiin ja niveltulehduksiin. Valitettavasti vain valtiontalouden tila on estänyt uusien toimintojen aloittamisen niin tämän hallituksen kuin edellisen hallituksen ja sitä edeltäneen hallituksen ja sitäkin edeltäneen hallituksen aikana koko laajuudessaan, kun entistenkin velvoitteiden suorittamisessa on ollut vaikeuksia. Mutta säästöt tällä alueella ovat sellaisia säästöjä, jotka tulevat maksuun muutamien vuosien kuluttua, kun kroonisia sairauksia hoidetaan ja kustannetaan. Tuntuu siltä, että näitä asioita meillekin esittelevät tahot eivät ole juuri kovin paljon perillä terveysasioista tai terveystaloudesta. On kuitenkin edistysaskel, että on päästy edes tähän eli saatu pää auki nyt tämän verran, mutta se askel on toki kovin lyhyt ja tässä pitäisi edetä ennen pitkää aloitteen osoittamaan suuntaan.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Aivan kuten ed. Ihamäki, minäkin haluan todeta, että

ed. Jukka Vihriälän tekemä lakialoite on aivan oikea ja tarpeellinen nimenomaan sillä tavalla, että taloudellisuutta ja menoja ajatellen näinhän voitaisiin vähentää tulevia menoja, mihin myös ed. Ihamäki viittasi omassa puheenvuorossaan. Tiedetään, että tietyt infektiot lisäävät sydän- ja verisuonitauteja. Tietty tilanne verenkierron on varmasti suun sairauksiin yhteydessä. Kun tiedämme, että hampaiden reikiintyminen on selkeä tie verenkiertoon, niin siinä tapahtuu bakteeri- ja myös virusinfektioiden leviäminen yli koko elimistön verenkierron kautta.

Käytännön lääketieteen ja sairaanhoidon kohdalla esimerkiksi itse oman siviiliammattini kautta lukemattomia kertoja olen joutunut tilanteeseen, että potilaan suuta ei ole hoidettu ja kuitenkin hän tulee lonkkanivelleikkaukseen, jolloin infektioriski on erinomaisen suuri. Jos laskemme, mitä maksaa infektoitunut lonkkaleikkauksen, niin silloin jo liikutaan 50 000—100 000 markan kerta hinnassa, kun sitä hoidetaan, jos silläkään päästään, joten hyvin pitkälle ennakoivasta hoidosta on kysymys, kun suun sairauksia hoidetaan. Siinä mielessä tämä lakialoite on todella paikallaan. Jos valtiontaloudessa on huonoja aikoja, niin tällaista hoitoaahan vasta pitäisiikin suosia.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Varmasti kysymyksessä on hyvä asia, mutta niin kuin ed. Ihamäki totesi, tässä on kysymys myös siitä, millä tavalla rahat riittävät. Sen takia minä ihmettelenkin niitä puheita, jotka toteavat, että tätä järjestelmää pitäisi laajentaa niin, että se kattaisi myös yksityisen sektorin ja kaikki, myös ne rikkaat, jotka käyttävät enimmäkseen yksityistä sektoria, saisivat korvauksen. Se ei ole oikein järkevää rahankäyttöä. Minusta pitäisi puhua enemmänkin siihen suuntaan, millä tavalla terveyskeskusjärjestelmää kehitetään siten, että sinne saadaan enemmän hammaslääkäreitä, ja sitä puolta tuettaisiin tiiviimmin. Se, jolla on varaa ostaa palveluita, menee vaikka ihan tuetta kalliille yksityislääkäreille.

Tässä voi olla tiedon puutteestakin kyse. Täytyy olla oma tiedotuskampanja, että ihmiset tietävät ja ymmärtävät, mihin voi johtaa se, jos hampaat ovat huonossa kunnossa ja niitä ei hoideta, vaikka lompakossa on rahaa vaikka miten paljon. Tämä yhteys pitää saada oikein hoidettua. Siinä mielessä minä kyllä olen sitä mieltä, että kehitetään yhteiskunnan tarjoamaa palvelua, terveyskeskusjärjestelmää. Se takaa kyllä heikoimmille ihmisille halvan muodon saada hy-

vät hampaat ja rikkaat käykööt yksityisillä siten.

Ed. V i h r i ä l ä : Arvoisa puhemies! Oli mukava kuulla, kun ed. Hyssälä, joka on hammaslääkäri, ja edustajat Tiusanen ja Ihmäki, jotka ovat yleislääketieteen puolen päteviä henkilöitä, nimenomaan lääketieteelliseltä ja hammaslääketieteelliseltä kannalta näkevät, että tämän tapainen menettely juuri tämän lain suhteen pitäisi nyt toteuttaa.

Kun nyt ed. Lahtela painottaa nimenomaan terveyskeskusten asemaa, toki se on tärkeää, mutta minä uskon, että me kaikki tiedämme, että hammashuoltoa aikuisväestön osalta ei voida tässä tilanteessa hoitaa pelkästään terveyskeskusjärjestelmän kautta, vaan me tarvitsemme sairausvakuutusjärjestelmän. Tällä tavalla voitaisiin luoda edellytykset kaikille. Kyllä rikkaat ovat hoidattaneet hampaansa tähänkin saakka ja tulevat ne hoitamaan, mutta nyt puhutaan nimenomaan työikäisestä väestöstä ja ennen kaikkea myös pienipalkkaisesta työikäisestä väestöstä. Näiden hampaat pitäisi saada hoidettua. Kun yhteiskunnan tukea annetaan, niin minusta näiden pitäisi olla tasavertaisia, että potilas saisi tehdä itse valinnan, kumpaan hän hakeutuu, joko terveyskeskukseen tai yksityisen lääkärin palveluja käyttämään.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa herra puhemies! Haluaisin vielä eräaseen yksityiskohtaan viitata. Se on psykiatriset potilaat, psykiatristen potilaiden sairaanhoito ja suun terveydenhoito. Psykiatriset lääkkeet ovat sen tyyppisiä, että ne muuttavat suun tilannetta sikäli, että liman eritysvähenee. Sylki, jota erittyy normaalisti suuhun, on nimenomaan hoitava ja ennen muuta suojaava elementti suussa. Kun se puuttuu, reikiintyminen etenee. Vaikka näitä potilaita voisi kuvitella hoidettavan nimenomaan terveyskeskuksissa, tosiasiaa he ovat varsin usein syystä tai toisesta hoidon ulkopuolella, ja suurissa asutuskeskuksissa, joissa kaiken kaikkiaan terveyskeskustoiminta ei ole niin tehokasta, he ovat vielä enemmän hoidon ulkopuolella. Tämä on eräs näkökulma, joka tätä esitystä myös puoltaa.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Ihan lyhyesti vain ed. Vihriälälle. Hän totesi, että rikkaat ovat hoidattaneet hampaansa tätäkin ennen hyvin. Minkä takia sitten pitäisi laajentaa yhteiskunnan tukea siten, jotta hekin saisivat korvauksen sairausvakuutuksen piiristä? Jos he

ovat nytkin hoidattaneet hyvin ja rahaa on vähän käytössä, niin aika pökiö homma, että me tekisimme semmoisen päätöksen, että jaetaan rahaa semmoisille ihmisille, jotka nytkin ovat saaneet hampaansa kuntoon. Yhteiskunnan varoista vielä tuettaisiin sitä. Se ei tunnu sopivan tässä ajattelussa.

Ed. V i h r i ä l ä : Arvoisa puhemies! Kyllä näin varmaan on kuin jo kerran sanoin, että hyvätulaiset ovat pystyneet hoidattamaan hampaansa ja muutkin palvelut hoitamaan toisella tavalla kuin pienempitulaiset ihmiset, mutta tietenkin meillä on monissa järjestelmissä se mahdollisuus, joka koskee myös sairausvakuutusjärjestelmää ja terveyskeskusmaksuja, että lähdetään tietyn porrastuksen linjalle myös korvausasioissa. Eivät nämä ole niin yksiselitteisiä asioita, ed. Lahtela vain tuo niin yksikantaan tämän asian esille. Kyllä tähän varmasti löytyy ratkaisu, jos siihen vain on poliittista halua ja tahtoa.

Ed. I h m ä k i : Arvoisa puhemies! Täällä kiistellään menettelytavoista, miten ja missä hampaat hoidetaan. Minusta pitäisi enemmän keskustella asiasta, että hammasperäiset tulehdukset ja sairaudet on hoidettava, etteivät ne aiheuta kroonisia sairauksia, jotka tulevat mak samaan aikaan yhteiskunnalle ja potilaalle paljon paljon enemmän kuin pelkkä hammashoito.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Ed. Lahtela esitti sellaista leikkausta, että saataisiin jonkinlainen yhteisyys rikkaan lompakon ja ikenien välille. Kyllähän tietysti hyvä asia on sellainenkin, mutta tässä yhteiskunnassa kuitenkin tasapuolisuus liikkuu vielä siihenkin suuntaan, että vähän paremmassa asemassa oleva ihminen on saman arvoinen terveydenhoitopalvelujen osalta kuin muutkin. Tämä leikkaus lompakon ja ikenien välillä tässä asiassa on aivan uutta lain säädäntöä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

10) Lakialoite laiksi työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 20/1998 vp (Kimmo Sasi /kok)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

Ed. S a s i: Arvoisa puhemies! Aloitteessa ehdotetaan, että työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:ää muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin uusi 3 momentti, joka edellyttää, että ennen kuin ryhdytään lakkoon, lakkoon ryhtyvissä järjestöissä järjestettäisiin jäsenäänestys ja lakkoon voitaisiin ryhtyä, mikäli jäsenäänestyksen osanottajista puolet kannattaa lakkoon ryhtymistä ja järjestön jäsenistä vähintään puolet osallistuu jäsenäänestykseen eli kaiken kaikkiaan vähintään 25 prosenttia järjestön jäsenistä tukisi lakkoon ryhtymistä.

Perusteena aloitteessani käytän erityisesti sitä, että kansalisdemokratia yhteiskunnassamme etenee ja sitä tulee pyrkiä määrätietoisesti laajentamaan uusille sektoreille. On varsin luonnollista, että silloin kun on niinkin tärkeästä asiasta kuin toimeentulon keskeyttämisestä kyse, niiltä henkilöitä, joita toimeentulon keskeyttäminen koskee, myös asiaa kysyttäisiin. Myös tärkeää on ottaa huomioon se, että Suomessa lakko-oikeus on varsin laaja. En halua missään tapauksessa nykyisiä lakon rajoja millään tavalla muuttaa, mutta kun meillä muun muassa poliittiset lakot ovat sallittuja, on mielestäni hyvin luonnollista, että pyritään vahvistamaan myös jäsenten päätöksenteko-oikeutta, koska näissä tapauksissa on kyse moraalista arvoista ja myös yhteiskunnallisista arvostuksista.

Arvoisa puhemies! Aloite on saanut varsin kiinnostuneen vastaanoton ja siitä on laajasti keskusteltu lehdistössä viime päivien aikana. On esitetty argumentteja puolesta ja vastaan, mutta haluan edelleen korostaa sitä, että kansalaisten valtaenemmistö on vahvasti tämän tyyppisen järjestelmän kannalla, koska suorassa galluputkimuksessa 73 prosenttia suomalaisista kannatti tällaista jäsenäänestystä ja vain 12 prosenttia vastusti.

Eduskunnassa käytiin viime viikolla asiasta keskustelua, ja haluan ensinnäkin todeta sen, että kun ed. Johannes Koskinen lähti siitä, että myös työnantajapuolelle tulisi järjestää äänestys tai jokin vastaavanlainen menettely, mielestäni ed. Johannes Koskinen on tässä suhteessa varsin oikeassa, mutta saamieni tietojen mukaan silloin, kun työnantajapuoli on järjestänyt työsulun, on järjestetty työsulkuun osallistuvien yritysten ko-

kous, jossa asiasta on päätetty. Kokouksessa on voitu äänestää, joten se aika pitkälti vastaa jäsenäänestystä.

Jos muun tyyppisiä menettelyjä halutaan, varmasti kokoomuksella on valmiutta keskustella niistä, enkä pitäisi ollenkaan huonona sitä, että ed. Johannes Koskinen laatisi tämän tyyppisen lakialoitteen ja pyrkisimme yhteisymmärryksessä viemään sekä allekirjoittaneen että mahdollisesti ed. Johannes Koskisen tekemää aloitetta yhdessä eteenpäin ja tällä tavalla kehittämään työelämää yhteisymmärryksessä sosialidemokraattien ja kokoomuksen kesken.

Mutta haluan todeta sen, että kun täällä muun muassa sosialidemokraattien toimesta on haluttu ottaa eräitä kysymyksiä, muun muassa viimeksi koululait, käsittelyyn, en pitäisi ollenkaan mahdollisena sitä, että myös koululakikysymyksen yhteydessä voitaisiin laajemminkin käsitellä eräitä muita yhteiskunnallisesti merkittäviä aloitteita ja myös tästä asiasta voitaisiin siinä yhteydessä keskustella, jos eduskunnassa pyritään tekemään merkittävämpiäkin muutoksia.

Mitä tulee siihen, keihin lakko kohdistuu, mielestäni pitää muistaa se, mikä tällä hetkellä tilanne alkaa olla. Eräs henkilö totesi viimeksi käydyssä keskustelussa, että köyhällä ei ole varaa Suomessa lakkoilla. Asia muodollisesti ei ole näin, mutta tämän tyyppisiä piirteitä on olemassa ja hyvin mielenkiintoista on se, että tänä päivänä lähinnä akateemisilla aloilla on kaikkein voimakkaimpia paineita ryhtyä lakkoon. Viime kierroksella erityisesti Lakimiesliitto ja Lääkäriliitto olivat niitä akavalaisia liittoja, joissa vakavasti keskusteltiin lakon mahdollisuudesta. Käsitakseni mukaan tosiasiasa, jos jäsenäänestykseen mennään, ensimmäiset jäsenäänestykset tulitaisiin suorittamaan akavalaisissa liitoissa. Itse ollessani kahden akavalaisen liiton jäsen, sekä Lakimiesliiton että Ekonomiliiton jäsen, pidän suorastaan välttämättömänä, että jos nämä järjestöt ryhtyisivät lakkoon, niiden keskuudessa järjestettäisiin jäsenäänestys, jossa voisimme ottaa kantaa siihen, onko lakko tarkoituksenmukainen ja oikeutettu.

Täällä keskusteltiin myös siitä, onko tällaisia jäsenäänestyksiä muualla Euroopassa, EU-maissa. Kuten tiedämme, Englannissa tällainen on ja Englannissa ollaan varsin tyytyväisiä järjestelmään. Mutta voidaan myös todeta se, että Tanskassa, ennen kuin ryhdyttiin yleislakkoon, suoritettiin jäsenäänestys ja jäsenistön enemmistö, 60 prosenttia, päätti lakosta. Siis voidaan sanoa, että tällä aloitteellani on myös pohjois-

maisia perinteitä. Sanoisin, että oikeastaan jos tähän mennään, ehkä mennään hyvään pohjoismaiseen malliin, jota me voisimme suositella myös muille EU-maille toteutettavaksi, jäsenäänestystä siis.

Täällä käytiin keskustelua myös siitä, onko jäsenkunnalla oikeus vapaasti päättää siitä, ryhtyykö jäsen lakkoon vai ei. Ed. Martti Korhonen esitti tällaisen väitteen. Haluan edelleen korostaa sitä, että mielestäni työmarkkinoilla kummankin osapuolen täytyy toimia vastuullisesti, mutta myös keskenään solidaarisesti. Siinä tilanteessa, jos järjestö päättää ryhtyä lakkoon, mielestäni rikkuruus ei ole missään olosuhteissa sallittua, vaan sitten mennään koko porukalla lakkoon ja pyritään työskentelemään omien yhteisten etujen puolesta yhteisesti.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Me käytämme täällä suunnilleen samat puheenvuorot kuin taannoin viime viikolla. Tosin ed. Sasilla oli uutta se, että hän tekee jonkinlaista kyhäelmää, jonka toisella seinällä ovat koululait, heitto sosialidemokraattien suuntaan. Siellä he varmasti ottavat sen ilolla vastaan, samaten kuin vasemmistoliihtossa.

Mutta sellaisenaan tämä ed. Sasin aloite on kovin kalsea esitys, joka on puettu demokratian viittaan. Siinä on unohdettu se, että sekä parlamentarismissa, työelämässä että ammattiyhdistyselämässä on edustuksellisuus olemassa. Mitä siellä tehdään sellaisilla edustajilla ja valituilla sen paremmin kuin täälläkään, jotka eivät pysty ratkaisemaan asioita, mitä varten heidät on valittu?

Todellisuudessa tässä saattaa olla paljon muutakin, mutta niin kuin viime kerralla totesin, kysymys on tässä siitä, että jos lakko asetetaan jäsenäänestykseen, siinä on aina aikaa viikko ja kaksi, jona aikana kapitalistien hallussa olevat tiedotusvälineet pystyvät jyskyttämään Metalliliiton tai jonkin muun, Linja-autoliiton jäsenet niin matalaksi siitä tulevaisuutensa odottelusta, että he hätäpäissään kaikki äänestävät lakkoa vastaan. Tässä on porvareilla, joita minäkin kyllä itse edustan, mutta en tätä porvarismia, mitä ed. Sasi, pirullinen ajatus, joka näkyy koko ajan sieltä tämän ohuen kelmun läpi. Se on niin helposti luettavissa, mikä tässä asiassa taustalla tarkoitus on.

Ed. Tarkka: Herra puhemies! Kyllähän tämän aloitteen kohtalo tietystikin tiedetään, mutta aloitteiden tarkoitus onkin usein saada

aikaan hyvä keskustelu tärkeästä asiasta. Ed. Sasin aloite on täyttänyt tämän keskustelutavoitteen harvinaisen merkittävällä tavalla.

Keskustelun ensimmäisessä osassa viime perjantaina oli oikein nautinto seurata, miten vasemmiston edustaja toisensa jälkeen ehdoin tahdoin tarttui ed. Sasin heittämään syöttiin ja kiemurteli tuskissaan jäätyään koukkuun. Kuulimme monia intoutuneita todisteluketjuja siitä, miten on ennenkuulumatonta, että liittojen jäsenillä muka olisi itsellään oikeus ja mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä. Lakko-oikeuden pyhyyden puolustajia oli sankoin joukoin, mikä oli vähän kummallista, sillä eihän aloite puutu lakko-oikeuteen, vaan päinvastoin sehän lähtee siitä, että lakko on luonnollinen ja itsestäänselvä länsimaisen demokratian osa. Vanha tempu: Nämä puhujat listivät maanrakoon sellaista mörköä, jota kukaan ei ole nostanut pöydälle. Se on helppoa sankaruutta, mutta se ei liity nyt käsiteltävänä olevaan asiaan.

Ed. Sasin arvostelijat ylsivät häikäiseviin suorituksiin ylistäessään ammattiliittojen päättävien elinten demokraattisuutta. Kabinettien rauhassa ja korporatiivisen nokkimisjärjestyksen mukaan itse itseään täydentävät liittojen hallintoelimet nousivat äkkiä toimivan lähidemokratian kruununalokiviksi. Oletetaan siis, että nämä elimet ovat ylivoimaisen kansanvaltaisia ja ilmaisevat erehtymättä jäsenkunnan enemmistön ajatusmaailman ja tahtotilan. Jos näin on, miksi sitten olisi niin kauheaa, jos niiden ehdottomasti oikea ja enemmistön kantaa aina edustava ratkaisu alistettaisiin jäsenäänestykseen?

Ulkopuolisen silmissä ainakin jäsenäänestys olisi demokratiaa aidoimmillaan, mutta ammattiyhdistysliikkeen saloihin vihkiytyneille se näyttää olevan kauhistus. Asenne heijastaa paljastaasti ammatillisen korporatismien perusolemusta, joka on besserwisserismi. Sen lähtökohta on, että ihmiset ja jäsenet ovat ymmärtämättömiä ja avuttomia ressuksia, kyllä liiton sedät ja tädit tietävät, mitä jäsenten ja muiden ihmisten kuuluu tahtoa ja miten heidän pitää toimia. Tälle valtajärjestelmälle olisi kauhea riski, jos sen kaikitietävyys haastettaisiin suoralla jäsenäänestyksellä. Se, joka sanoo tietävänsä kansan enemmistön tahdon, sanoo tavallisesti heti sen jälkeen oman tahtonsa.

Liittopomojen sommittelemat valtapoliittiset kuviot saattaisivat romahtaa kuin korttitalo, jos olisi olemassa ed. Sasin aloitteen mukainen menetelmä esittää viaton kysymys keisarin vaatteista ja hankkia siihen aito vastaus. Käsittääkseni

ammattiyhdistysliikkeen alkuperäinen idea oli nimenomaan juuri lähidemokratia, siis se, että ne, joita asia koskee, siitä myös päättävät. Jos lakon edellytyksenä on, että porukka päättää, miksi olisi niin kauhean vaarallista antaa porukan todella päättää? Vastaushan tiedetään. Silloin kun porukka päättää, elitistinen johtoklikki ei päätä, ja siitä tässä on kysymys. On kysymys eliitisen johtoklikin vallasta.

Viime perjantain keskustelun toinen merkittävä piirre koski yksittäisen jäsenen toimintavapautta lakkotilanteessa. Melkoinen joukko edustajia nousi todistamaan, että sen jälkeen kun liitto on julistanut lakon, jokaisella jäsenellä on luonnollisesti oikeus ja mahdollisuus päättää omasta käyttäytymisestään, siis mennä lakkoon tai olla menemättä. Oli oikein nautinto kuunnella vasemmiston terävän kärjen puhuvan näin innokkaasti rikkuruuden puolesta. Jokainen, joka yritystasolla on nähnyt lakkotilanteita lähietäisyydeltä, tietää, että tämä hurskaus on niin härskiä, että sillä ei ole mitään tekemistä tosielämän kanssa. Rikkuruuden puolustajiksi täällä julistautuneet ovat kannanotollaan tulleet varmaan huomaamattaan ottaneeksi kantaa työmarkkinoiden kipeimpiin kuuluvaan kiistaan, kiistaan siitä, ovatko lakossa työt vai työntekijät. Heidän intoutunut todistuksensa yksilönvapauden puolesta on kannanotto sen puolesta, että liitot eivät voi estää työn tekemistä keneltäkään eivätkä missään oloissa. Ne voivat vain esittää jäsenilleen vetoomuksen jäädä pois työstä. Silloin katoaisivat työpaikkojen porteilla seisoskelevat lakko-vahdit, jotka tarjoutuivat ammattiyhdistysromantiikan marttyyreiksi. Ihmiset voisivat äänestää myös jaloillaan. Lakko ei ole pakko, vaikka liitto kuinka päättäisi.

Eduskunnan pöytäkirjaan on viime perjantaina ikuistettu näiden yksilönvapautta yllättäen kannattavien uushurskaiden nimet. He kannustivat liittojen jäsenkuntaa käyttäytymiseen, joka normaali elämän määritelmässä on ihmisen demokraattista itsemääräämisoikeutta, mutta joka on ammattiyhdistysliikkeen liturgian mukaan raukkamaista epäsolidaarisuutta. Kun syntyy seuraava lakkotilanne, jossa ammattiyhdistysliikkeen propagandakoneisto kiihdytetään pyhään uhoon rikkuruutta vastaan, ne nimet kannattaa etsiä esiin eduskunnan pöytäkirjoista. Toivon vain, että myös siinä tilanteessa he vastaavat siitä, mitä ovat tulleet hetken hurmassa lausahaneeksi täältä kansakunnan arvokkaimmalta paikalta.

Olisi merkittävä saavutus, jos käytännössä

voitaisiin vahvistaa näiden vasemmistoeidustajien vetoomus yksilöoikeuden toteuttamisesta lakkotilanteessa. Jos niin kävisi, ed. Sasi olisi saanut aikaan hyvin merkittävän liikeyhdistyksen uneliaan jähmeässä työmarkkinakentässä, vaikka hänen esittämänsä jäsenäänestys ei toteutuisikaan.

Ed. Uotila: Arvoisa puhemies! Ensin ed. Tarkalle edustuksellisesta demokratiasta: En tiedä, missä kabineteissa ja minkälaisissa päätöksentekokoelimeissa ed. Tarkka on toiminut. Hän on saattanut toimiakin niin, että kaikista asioista, jotka koskevat sitä yhteisöä tai sitä järjestöä, automaattisesti kysytään kaikkien mielipidettä.

Tätähän voisi laajentaa niinkin, että eduskunnan osalta säädettäisiin laki, että kaikista niistä asioista, jotka koskevat tavallista kansalaista, sosiaaliturvasta, veroista, Emusta, mistä tahansa asiasta, mitä täällä käsitellään, pitäisi automaattisesti aina järjestää sitova jäsenäänestys. Tällä tavalla tietysti voitaisiin toteuttaa täydellistä suoraa demokratiaa, mutta aika jäykäksi se systeemi varmaan menisi.

Ed. Sasin perustelupuheenvuorossa tuoma koplaaminen muistutti mieleen erään toisen koplaamisen aikoinaan. Mittasuhteet ovat tietysti aikalailla hurjat, jos tällainen "lakko-oikeuden kaventamislakiehdotus" asetetaan neuvottelupöytään opetus- ja koulutusjärjestelmän kokonaislakiuudistusta vastaan.

Olen sitä mieltä, niin kuin varmaan ed. Sasiakin, että paras lakko on sellainen lakko, jota ei tarvitse koskaan aloittaaakaan. Lakko-oikeus, mahdollisuus lakolla uhkaamiseen ja mahdollisuus myös lakon toimeenpanemiseen on hyvä voima ja parhaiten se toimii silloin, kun ei tarvitse niin pitkälle mennä, vaan tässä, voisi sanoa, lakkolauhkaamisvaiheessa saavutetaan sitten osapuolia tyydyttävä tulos. Mutta sitä mieltä en ole, että olisi yleensä ollut tarpeettomia lakkoja. Lakko on aina seurausta epäonnistuneista neuvotteluista. Se on seurausta tuloksesta, joka ei tyydytä osapuolia. Se voi olla seurausta tarpeesta osoittaa myötätuntoa, solidaarisuutta tai tukea. Kyllä lakolle aina tarve on, kun se päätetään toimeenpanna tai sillä uhataan.

Minun mielestäni tämä on lakko-oikeuden kaventamisperkimys, vaikka se onkin jäsenedemokratian kaapuun kätkeyty. Ed. Sasi viittaa lakialoitteessaan Thatcherin Englannissa toteutettuun esimerkkiin. Margaret Thatcher pyrki kyllä paljon muutakin saamaan aikaan kuin kaventamaan lakko-oikeutta ja asiallisesti varmasti

pystyi myös sitä paljon tekemään ja muullakin tavalla, muun muassa ammattiyhdistysliikkeen toimintaoikeuksia pyrki purkamaan.

Ammattijärjestöissä, ammattiyhdistysliikkeessä toimii demokraattinen päätöksentekojärjestelmä, edustuksellinen demokratia. Kyllä järjestöillä tulee jatkossakin olla mahdollisuus arvioida sitä, millä tavalla ne mittaavat, millä tavalla ne huomioivat, millä tavalla ne niin sanotusti tsekkaavat jäsenistönsä tahtotilan ja halukkuuden. Jäsenkyselyjä ja jäsenäänestyksiä käytetään. On ammattiliittoja, joissa lakon aloittaminen vaatii korkeamman prosentin kuin puolet äänestäneistä.

Minusta nykyisillä tavoilla varmasti, niin kuin täällä nähtävästi lehtitietojen mukaan on viime viikolla keskusteltukin ja tuotu esiin, semmoiset ammattiliittojohtajat ja lakonjärjestäjät ovat pian entisiä ammattiliittojohtajia ja entisiä lakonjärjestäjiä, jotka eivät toimi jäsenistönsä edun ja myös jäsenistönsä enemmistön tahdon mukaisesti. Ei sitä tarvitse aina ja automaattisesti joka tilanteessa jäsenäänestyksellä kysyä.

Ed. L a h t e l a : Puhemies! Tässä ed. Sasi lakialoitteessaan oikeastaan madaltaisi lakkoonlähtemiskynnystä. Ed. Uotila tuossa aikaisemmin totesi, että joissakin liitoissa on säännöissä jopa sillä tavalla, että kahden kolmasosan pitää olla lakkoon lähtemisen puolesta ja sitten vasta lähdetään lakkoon.

Tämä aloite sinällään, niin kuin viime perjantaina totesi, pitäisi laittaa roskakoriin, mutta minä huomaisin sen jälkeen, että minä tein virheen siinä; minusta tämä pitää vielä kaiken lisäksi viedä ongelmajätelaitokselle. Ei tätä voi jättää roskakoriin, koska jos tällaisista lähdettäisiin täällä säättämään, niin olisi todennäköistä ja toivon mukaan siitä tulisiakin aikamoinen ongelma kokonaisuutena, koska en usko, että tavallaan toisten reviiiriin puuttumista ay-liikekään sallisi.

Joissakin tilanteissa on nimittäin niinkin, kun on paikallisista lakoista kysymys, että niissä ei hirveän isoja monen viikon jäsenäänestyksiä kylä pidetä, vaan kartoitus tapahtuu aika nopeasti työpaikalla, jolloin sekin on yksi muoto, koska lakkoja on eri tasoisia. Niitä on valtakunnallisia ja mahdollisesti yleislakkoja ja sen lisäksi on vielä paikallisia, jotka koskevat mahdollisesti yhtä työpaikkaa, voivat koskea yhtä osastoakin, hyvin pientäkin porukkaa. Siinä äänestys tapahtuu aika nopeasti.

Ed. Tarkka puuttui yksilöllisyyteen, minusta aika omituisesti sinällään. Tänä päivänä ay-liike

kyllä kunnioittaa yksityisyyttä. Kun katsoo suomalaista historiaa, niin minkä takia niitä poliisivartioita aina joissakin tuolla on, niin kuin semmoisia kuvia rikkureita varten tehty. Kyllä siellä vissiin on yksilöitä ollut, jotka ovat menneet työpaikoille ja siellä on virkavaltaa kutsuttu apuun. Historiasta olen lukenut ja nähnyt kaiken näköisistä elokuvista, käytännössä vain sattuu.

Ed. P a r t a n e n : Arvoisa puhemies! Minusta ed. Sasin aloite on tyypillinen rahavallanpillien soittajan, oikeistolaisen härnäysaloite tälle porukalle. Minusta ei ainakaan vasemmiston piirissä pidä höynähtää tällaisen perässä juoksuun. Tämä on sellainen alatyölin esitys tässä tilanteessa, kun vappu lähestyy, pitää jotakin kouhotusta yrittää saada aikaan. Tällä ei ole mitään merkitystä markkinatalouden sisällä eikä myöskään ay-liikkeen sisällä toiminnallisesti.

Meillä on vuosikymmenien aikana kehitelty ay-liikkeeseen säännöt ja järjestelmät, joilla se toimii. Minä väitän, että jos niitä verrataan tämän maan muiden järjestöjen ja puolueidenkin sääntöihin, niin sen demokraattisempaa säännöstöä ei ole kuin ammattiyhdistysliikkeessä. Esimerkin voisi ottaa kokoomuksesta: Kun valitaan pankinjohtaja, niin olisi kai pitänyt jäsenäänestys suorittaa. Mitenkähän siinä olisi käynyt? (Ed. Laakso: Paremminkin nyt!) — Niin, tämä on nyt vain, että jos lähdetään kikkailemaan näillä, niin sitähan voisi viedä omaan järjestöönsä ja kysyä jäsenten mielipidettä siitä. Ehkä jossakin tilanteessa, jos historiaa muistan, Sasikin olisi ministeri nyt.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Edustaja Sasi!

P u h u j a : Edustaja Sasi, anteeksi. — No, jätetään tämä puoli nyt rauhaan. Ei pidä provosoitua, sanoi Koivisto ja provosoitui.

Sitten myös Tarkka täällä ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Edustaja Tarkka!

P u h u j a : Edustaja Tarkka, anteeksi, lähestyi asiaa tavalla, joka lienee vierasta sille aatemaailmalle, jota hän edustaa; käsitteestä, minkä historia on tähän maahan muovannut ammattiyhdistysliikkeelle lakko-oikeuksien puitteissa, ja myös tavasta, jolla asia nyt halutaan syöttää ulospäin, hän antoi ymmärtää kuin se olisi ollut jotakin vastuutonta toimintaa yhteiskunnassa —

joskus tällaisiakin viitteitä jostakin päin on annettu ymmärtää. Joka tapauksessa työtaistelut eivät tässä maassa ole syntyneet johtajien tarpeesta. Ei ole sellaista johtajaa ammattiyhdistysliikkeessä, joka panee porukkansa marssimaan viikkotolkulla, ellei sillä ole porukan hyväksyntää. Yleensä hyväksyntä on haettu montaa kautta.

Viitataan ed. Aittoniemen puheenvuoroon, että ei pidä kikkailemalla näitä asioita pyrkiä hoitamaan. Otan historiasta taaksepäin esimerkin, jolloin Metallissakin pikkuisen tällainen ilmapiiri oli. Silloin oli kysymys pitkän lakon lopettamisesta vuonna 71. Kun porukka ei lopettamista kuitenkaan sillä tavalla hyväksynyt kuin sitä yritettiin, niin lakko jatkui. Kansanäänestyksellä — ei sitä kyllä muilta kysytty kuin Metallin jäseniltä — ammattiliiton jäsenet päättivät, kun johto olisi halunnut jo siinä tilanteessa vähän kuin lopetella, että sepä ei nyt lopu. Pitää ottaa huomioon se, mikä on yleinen tilanne yhteiskunnassa ja kuinka eri ammattiliittojen jäsenistö suhtautuu neuvottelutulokseen ja yleiseen ilmapiiriin ja yhtäläiseen ympäristössä tapahtuneeseen kehitykseen, joihin näitä lakkotilanteita pitää verrata. Nämä eivät ole mitään itsestäänselvyksiä.

Jos väki työmarkkinoilla ajetaan niin ahtaalle, että joutuu ottamaan tällaisen väkevän asean kuin lakon käyttöön, niin minä en usko siinä tilanteessa, jos se riittävän ahtaalle ajetaan, että mitkään pykälät estävät sen käyttämistä. Jos se menee tällaiselle tiedustelutasolle, saattaa käydä niin, että ei ole paljon tiedustelijoita, mutta ei ole tiedusteltaviakaan. Menee hyvin villiksi tämä homma.

Aloite on minusta hyvin populistinen ajassa ja yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa ehkä eniten vastuuta on todellisuudessa kantanut pitkässä juoksussa ammattiyhdistysliike ja sen porukat, se väki, mikä siellä on järjestäytyneenä. He ovat osoittaneet tälle yhteiskunnalle myös malttia kaikissa toiminnoissaan. Viitataan vain kahteen viimeiseen keskitettyyn suureen tuporatkaisuun.

Edellisellä kerralla sanoin, että jos tilanne olisi ollut niin, että vahvempien oikeudella tässä maassa olisi taloudellisia arvoja rakennettu, niin kyllä täällä muutamat liitot olisivat toimineet niin, että markat olisivat vähän toisessa rivissä nyt myös työnantajien ja työntekijöiden välillä. Enkä usko, että niistä olisi silloin selvitty, jos sitä positiota olisi lähdetty hakemaan, niin kuin ajatukset olivat, ilman lakkoja. Mutta moni asia olisi yhteiskunnassa tällä hetkellä toisin, koroista

ja erilaisten järjestelmien toimivuudesta puhumattakaan.

Minusta ei kannata sorrata nyt karhunluolaan asioilla, kun niillä ei tällä hetkellä ole mitään ajankohtaista merkitystä eivätkä ne edistä tässä maassa mitään. Tällaiset piilotetut ja peitellyt porvaripuolueelta tulevat, työväenliikkeen sisälle ulottuvat demokratiavaateet ovat kyllä täyttä humpuukia. Niissä järjestelmissä, joissa olen itsekin 30—40 vuotta toiminut, säännöt kyllä kestävät vertailun ja järjestelmä kestää vertailun demokratian toteutumisen suhteen. Miten lienee omissa järjestöissänne?

En malta olla näin vapun kynnyksellä sanomatta, että pyrkimys on englantilaiseen tyyliin tuhota tästä maasta työväenliikettä tavalla tai toisella ja sen osana ammattiyhdistysliikettä. Siihenhän nämä kaikki kikkailut ja pykälänikkarit tähtäävät. Sehän se perimmäinen asia on.

Mutta haluan kuitenkin muistuttaa edustajille oikealla puolella, että minun historiankäsitykseni mukaan ammattiyhdistysliike on erottamaton osa työväenliikettä, niin kauan kuin näin on. Siihenhän tämäkin lakiehdotus tähtää, että tämä erottamaton osa olisi erotettu osa. Uskon, että vasemmisto ja ammattiyhdistysliike ja sen jäsenet tulevat pitämään huolen nyt ja tulevaisuudessa siitä, että se säilyy erottamattomana osana työväenliikettä.

Hyvää vappua kaikille!

Ed. L a a k s o : Arvoisa puhemies! Mehän usein täällä vasemmalla teemme kovasti työtä osoittaaksemme kokoomuksen ja työnantajajärjestöjen välisen keskinäisen riippuvuuden. Täytyy sanoa, että ed. Sasin aloite ei oman käsitykseni mukaan lainkaan heijasta työnantajajärjestöjen kantaa. Päinvastoin se on ristiriidassa työnantajajärjestöjen kannan kanssa.

Jos todella lakkoon menemisestä päätettäisiin ed. Sasin esittämällä tavalla, niin työnantajajärjestöt olisivat kauhuissaan, sillä nykyinen järjestelmä on paljon monimutkaisempi. Se on sellainen, että ammattiyhdistysliikkeen johto hyvin tiukasti pystyy useimmissa tapauksissa päättämään, mennäänkö lakkoon vai ei. Lakkoon mennään vaikeutetussa järjestyksessä, ei kovin helpolla tavalla. Lakkovalmius on aina väen keskuudessa suurempi kuin ammattiyhdistysliikkeen johdon keskuudessa. Jos todellakin ammattiyhdistysliikkeen sisäistä demokratiaa kehitettäisiin siten, että aina pantaisiin jäsenäänestykseen neuvottelutulos — ja itse pidän nykytilannetta parempana tällaista järjestelmää, jossa

neuvottelutulos aina pantaisiin jäsenäänestykseen — luulen, että työnantajat eivät sellaisesta järjestelmästä pitäisi eikä myöskään kokoomuksen valtaosa. Vain ne, jotka eivät ajattele omaa nokkaansa pitemmälle ja haeskelevat poliittisia irtopisteitä, tekevät ed. Sasin kaltaisia aloitteita. Työnantajat eivät ole tästä, ed. Sasi, lainkaan mielissään.

Totean myös sen, että mielestäni näitä asioita ei pidä hoitaa lainsäädännöllä. Ammattiyhdistysliikkeen sisäisen demokratian kehittäminen kuuluu ammattiyhdistysliikkeelle itselleen. Olen ymmärtänyt, että siellä kovastikin on viime aikoina ollut vaateita siihen suuntaan, että jäsenistön enemmistön tahdon mukaisesti pitäisi elää.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla Jaakko Laakson ääni työnantajien äänenä.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Edustaja Laakso!

P u h u j a : Anteeksi, edustaja Laakson ääni työnantajien äänenä. Hän on kyllä varmasti oikeassa siinä, että korporaatiot eivät koskaan rakasta demokratiaa, mutta meidän tehtävämme parlamentissa on pyrkiä edistämään demokratiaa kaikilla foorumeilla.

Mitä tulee demokratian laajentamiseen, niin omalta osaltani voin todeta, että tämä on ollut johdonmukainen toimintalinjani muun muassa kokoomuksessa. Aloitimme keskustelun vuonna 85 siitä, että sekä puolueen presidenttiehdokas että kokoomuksen puheenjohtaja pitäisi valita jäsenäänestyksellä. Puolueen johto vastusti tuolloin sitä, mutta saimme puoluekokouksessa enemmistön, emme niin suurta enemmistöä, että säännöt olisi puoluekokouksessa voitu muuttaa, mutta enemmistön taaksemme, ja siinä yhteydessä hyväksyttiin periaatelinjaus, joka johtikin hyvin pian siihen, että vuonna 1987 kokoomus jo valitsikin presidenttiehdokkaansa jäsenäänestyksellä. Olen sitä mieltä, että tätä toimintalinjaa pitää pyrkiä laajentamaan.

Yksi seikka, joka vaikutti aloitteen tekemiseen, oli myös se, että vasemmistoliitossakin on alettu käyttää jäsendemokratiaa. Sitä käytettiin juuri Emu-ratkaisussa, mitä pidin varsin hyvänä ottaen huomioon sen vaikean tilanteen, missä vasemmistoliitto oli.

Haluan vielä todeta sen, että ed. Tarkan puheenvuoro oli viileän analyttinen, ja varmasti niitä puheenvuoroja, joita salissa on käytetty,

tullaan myös tulevaisuudessa eri yhteyksissä arvioimaan.

Olen myös sitä mieltä, että parempi sinänsä olisi, jos liitot muuttaisivat sääntöjään siten, että säännöissä määrättäisiin jäsenäänestys. Mutta jos tällaista kehitystä ei saada aikaan, siinä tilanteessa mielestäni lainsäätäjän velvollisuus on pyrkiä kehittämään yhteiskuntaa ja asettaa se velvollisuus, jos vapaaehtoisessa työssä asiassa ei päästä eteenpäin.

Teknisiä ongelmia en näe. Tällainen jäsenäänestys voidaan suorittaa yhden päivän aikana, ja varmasti viikko riittää hyvin sellaiseen valmistautumiseen.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Jokaisen aloitteen takana on tietysti jokin elämäntähtämys ja kokemus siitä, miten asia on. Ed. Sasikin, joka kirjoitti lakialoitteen, totesi, että on kahden ammattiliiton jäsen. Varmaan kokoomuslaisissa liitoissa ja tietysti puolueessa jäsendemokratia ei ole ilmeisesti toiminut, koska tällainen aloite on tehty. Siinä tapauksessa tuntuisi siltä, että tämä on osoitettu sillä tavalla väärin, että tämä on tuotu eduskuntaan. Tämähän kuuluu liittokokoukseen.

Jos on kysymys Lakimiesliitosta, niin siellähän pitää sääntöjä muuttaa, jos ei tällaista mahdollisuutta ole olemassa. Käsitykseni mukaan ainakin kaikissa niissä liitoissa, jotka minä tunnen, on säännöissä olemassa tällainen juttu, että jos mennään lakkoon, niin suoritetaan jäsenäänestys tai eri tavoin päätetään, mahdollisesti liittovaltuusto edustajiensa välityksellä, siitä, mitä tehdään. Siihen kyllä sisältyy hyvin paljon vastuuntuntoa, niin kuin vasemmalta ovat monet todenneet.

Kuten viime perjantaina puhuin ed. Sasin aloitteesta kansalaisdemokratian kehittämisenä, toivoisin, kun olette lähellä niitä piirejä, missä työnantajat liikkuvat, että tätä jalostettaisiin siihen suuntaan, että myös voitonjaosta yrityksissä järjestettäisiin henkilöstöäänestys työpaikoilla, laitetaanko voitto palkkiorahastoihin tai henkilöstörahastoihin vai jaetaanko osakkeenomistajille. Se olisi erittäin myönteinen ajatus.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Sain aiheen puheenvuorooni, kun kuuntelin ed. Partasta korokkeella. Hän ei sanonut suoraan tällä tavalla, mutta tätä taustaa vasten ajattellessa huomata entistä enemmän, kuinka ajattelematon ed. Sasin aloite on siinä mielessä, kun ed. Partanen antoi ymmärtää, että ammattiyhdistys-

liike on kantanut vastuunsa näinä vuosina. Sanoisin, että monessakin tapauksessa olen varma siitä, että jos tiukoissa työmarkkinatilanteissa olisi annettu jäsenistön näinä vaikeina aikoina päättää, niin päätös olisi ollut, että lakkoon ja sillä siisti. Vähän samalla tavalla kuin ed. Sasin mainitsema 73 prosenttia siitä, halutaanko äänestää vai ei, tällaisina aikoina lakko olisi syntynyt. Mutta ammattiyhdistysliikkeen johto on vastuullisena estänyt tietyllä tavalla asian ja pitänyt järjellä kädessä. Siinäkin mielessä, jos tämä asia päästetään tuonne kentälle vaikeina ja tulehtuneina aikoina, kyllä seuraukset saattavat olla aivan arvaamattomat siihen verrattuna, jos kylmän viileästi harkitseva työmarkkinajohto nähdessään tilanteen kokonaisuuden tekee tietyn ratkaisun, jossa suosittelee sitä valtuustolle tai ehkä jäsenäänestykseenkin. Silloin asia on aivan toinen kuin se, että otetaan lähtö tähän ratkaisuun kentän puolelta.

Minun mielestäni ed. Sasin pitäisi vetää nämä ehdotuksensa pois heti, kun tämä keskustelu on käyty loppuun. En tiedä, onko se mahdollistaakaan, mutta suositteaisin kyllä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Mielestäni ed. Sasin aloite osoittaa myös tietämättömyyttä siitä, minkälaisia on valtaosa niistä lakoista, mitä Suomessakin käydään. Nehän ovat useimmat muutaman tunnin lakkoja. Eivät ne ole sellaisia, ed. Sasi, joita te luette lehtien otsikoista. Valtaosasta Suomessa käydyistä lakoista eivät lehdet kerro mitään. Eli lakot ovat useimmiten yksittäisellä työpaikalla, yksittäisellä työosastolla järjestettäviä mielenilmaisuja johonkin hyvin konkreettiseen epäkohtaan, heikennykseen, jonka työnantaja yrittää ajaa lävitse. Tästä syystä, kun kyse on valtaosassa lakkoja tämän kaltaisista pienistä, rajoitetuista työtaistelutoimenpiteistä, on tietenkin selvää, että teidän aloitteenne rajaisi tämän kaltaiset lakot käytännössä itse asiassa kokonaan ulkopuolelle. Tätä kautta yhdyin kyllä esimerkiksi ed. Partasen käsitykseen siitä, että aloite tosiasiallisesti tähtää lakko-oikeuden kaventamiseen, vaikka aloitteen ensimmäisenä lauseena todetaankin, että lakko on keskeisiä perusoikeuksiamme.

Haluan vielä todeta sen, että lakkojen määrähän on viime vuosina dramaattisesti vähentynyt.

Tämä ei merkitse sitä, että tyytymättömyys olisi vähentynyt olennaisesti esimerkiksi ammattiyhdistysväen keskuudessa. Valitettavasti vain monet ammattiyhdistysliikkeen jäsenet näkevät, että ammattiyhdistysliikkeen johto, kuten ed. Aittoniemikin totesi, pitää useimmiten huolta siitä, että työehtosopimukset ajetaan ilman jäsenäänestyksiä lävitse.

Ed. U o t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laakson mainitsemaan näkökohtaan lakkojen luonteesta vielä liittyen: Onko ed. Sasi ehdotusta tehdessään miettinyt sitä, että kun työpaikoilla yleensä on mielenilmaislakkoja esimerkiksi työnantajan mielivaltaa ja heikennysehdotuksia vastaan, ne tehdään yleensä ruokatuntikokousten, kahvitunti- ja tällaisten kokoontumisten yhteydessä? Onko ed. Sasi arvioinut sitä, kuinka valmis työnantajaliitto olisi suostumaan siihen, jos tällainen lakiehdotus olisi menossa läpi, että kaikki mielenilmaisuut todella edellyttäisivät järjestäytynyttä jäsenäänestystä tai jäsenkyselyä kyseisellä työpaikalla työosastolla tai jonkin liiton piirissä, ja maksaisi sen järjestämisen kustannukset ja huolehtisi myös niistä työaikamenetyksistä, joita tällaisen teknisen suorituksen toteuttaminen kussakin tapauksessa aiheuttaisi?

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Huomaan puutteen aloitteessani, koska kyseessä on vain työriitojen sovittelusta annetun lain säännöksen muuttaminen, jossa lähdetään siitä, että säännös koskisi vain tilanteita, joissa menetellään työriitojen sovittamislain mukaisesti. Näinhän ei menetellä niissä tilanteissa, joissa lakkotoimenpiteisiin tai työnseisauksiin oikeastaan ryhdytään työpaikalla välittömästi. Mutta voisin hyvin täydentää tätä ehdotusta sillä tavalla, että jos mennään pistelakkoon jollakin työpaikalla — pistelakko on kansanomainen termi — siinä tilanteessa siinä työpaikalla järjestettäisiin äänestys, ennen kuin toimenpiteeseen ryhdytään, että tiedetään, että ne, jotka ovat työpaikalla, ovat myös tukemassa toimenpidettä.

Ed. L a a k s o : Arvoisa puhemies! Ed. Sasi ei taida tietää sitä, että näihin lakkoihin mennään juuri sillä tavalla, että enemmistöllä ruokatunnilla päätetään, mitä tehdään. Paikalla olevat tekevät demokraattisesti päätöksen siitä, minkälaisiin toimenpiteisiin ryhdytään. Tällaista demokratiaa ed. Sasi ei varmaankaan kannata, sillä sehän on suoraa demokratiaa, jota ed. Sasi pelkää kuin ruttoa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään työasiainvaliokuntaan.

11) Lakialoite laiksi tuloverolain 127 §:n muuttamisesta

Lakialoite 21/1998 vp (Pekka Leppänen /vas ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

12) Lakialoite laiksi työttömyysturvalain 19 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 22/1998 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti käyn läpi vain perusteluita aloitteeseen. Tässä on kysymyksessä työttömyysturvalain muutos. Meillähän työttömyysturvalakia on muutettu useaan kertaan ja tehty heikennyksiä, joitakin tarkennuksia, mutta tämä asia, joka koskee soviteltua päivärahaa, näköjään on jäänyt aukoksi.

Tässähän on kyse siitä, että jos ennen 1.7.94 työttömyysturvan sovitellun päivärahan 150 päivää on tullut täyteen, ihmisen on sen jälkeen pitänyt saada työssäoloehto täyteen kuudella kuukaudella täyspäiväistä työssä. Mikään päättyö ei ole kartuttanut sitä työssäoloehto, joka oli aikaisemmin kuusi kuukautta, nyt kymmenen kuukautta. Nyt, vaikka nykyisen järjestelmän mukaan olisi työssäoloehdon muuten täyttänyt eli hankkinut kymmenen kuukauden työssäoloehdon täyteen päätöistä, siitä huolimatta sovitellun päivärahan oikeus ei ole ihmiselle tullut, jos hän ei ole yhtämittaista täyspäiväistä työtä saanut. Siinä mielessä tämä on ongelma joillekuille. Tällaisia ihmisiä Suomessa ei hirveän paljon ole, mutta useita satoja kuitenkin, jotka eivät saa soviteltua päivärahaa.

Tässähän on sillä tavalla, että laskurihan on seissyt eli nyt ei ole laskettu enimmäispäiviä 1.7.94 jälkeen. Jos ihmisellä sinä päivänä 1.7. olisi 149 työttömyysturvapäivää, jotka on saatu

sovitellun päivärahan kautta, hän olisi tähän asti ja tämän vuoden loppuun vielä saanut soviteltua päivärahaa, eli kun on ollut päätöitä, olisi saanut jokaiselta päivältä. Mutta sellainen ihminen, joka oli ennen sitä saanut 150 päivän sovitellun päivärahan oikeuden täyteen, on jäänyt ilman soviteltua päivärahaa.

Siinä mielessä lakialoitteella esitän sitä, että aina, kun uusi työttömyysturvan työssäoloehto täytetään, silloin myös sovitellun päivärahan oikeus tulisi ihmisille eikä näitä pidettäisi tavallaan välinputoajina ja järjestelmän uhreina siinä mielessä, että tässä ei ole huomioitu tällaista mahdollisuutta, joka tähän on jäänyt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

13) Lakialoite laiksi eräiden työsuhteessa olevien taitelijoiden ja toimittajien eläkelain 7 a §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 23/1998 vp (Jouko Jääskeläinen /skl ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 14) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Jääskeläinen: Arvoisa puhemies! Meiltä on kaksikin veroaloitetta, ja niistä aivan lyhyesti, ettei tule pistelakkoa tai pistesiirtymistä salista kokonaan pois. Näin vapun alla on tietysti ihan luonnollista, että pikku hiljaa lopetellaan.

Mutta kaksi aloitetta, joista ensinnäkin taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain pykälä. Oikeastaan se on saanut nimikkeensä sen vuoksi, että tuohon lakiin muutosta esitämme. Varsinaisen lakimuutoksen idea on se, että voitaisiin pienistä palkkasuorituksista tai toistuvista pienistä tai yksittäisistä vähän suuremmista eristä maksaa työnantajan niin sanotut sivukustannukset yhden luukun periaatteella. Ajatuksemme idea on, että kun käydään maksamassa palkka pankkiin, niin kuin se usein maksetaan, samalla pidettäisiin vero, sosiaaliturvamaksu ja työnantajan oheiskustannukset yhdellä könttäprosentilla si-

vukustannusten osalta. Tuo prosentti olisi määritelty kullekin vuodelle erikseen, ja sitä voisi tietysti vähän pyöristää nykyisistä summista, yhteenlasketusta summasta vaikka vähän alaspäinkin. Tämä helpottaisi ja parantaisi sekä sitä eläketurvaa, joka nyt varsin laajaksi on luotu, sekä järjestelmää, joka varmasti pienten palkkasuoritusten kohdalla jo ihan teknisistä syistäkin ihan varmaan vuotaa.

Arvoisa puhemies! Toinen lakialoitteemme koskee verolakeja siltä osin kuin ne itse asiassa ovat valtiovarainvaliokunnassa jo käsittelyssä. Teemme kaksikin esitystä päiväjärjestyksen 14) asiassa. Ed. Sasia on moitittu pääoman puolesta-puhujaksi. En ole ihan varma, oliko se suuren vai pienen pääoman, mutta ymmärtäisin, että hän on viime aikoina hyvin monipuolisesti tehnyt esityksiä eri asioista. Huomasin tänään ilokseni, että Helsingin Sanomissa on hänen kirjoituksensa Perheverotukselle oikeudenmukaisuutta, jossa pohdiskellaan samaa problematiikkaa, joka kristillisen liiton eduskuntaryhmän lakialoitteessa on.

Meidän ideammehan on yksinkertaistettuna niin, että niissä perheissä, joissa on alle kouluikäinen lapsi tai ekaluokkalainen, vanhus, vammainen tai pitkäaikaissairas, voitaisiin perheen kahden ansaitsejan tulo laskea yhteen kasaan ja jakaa kahtia ja sitten verottaa molempia kasoja tai pinoja erikseen. Tämähän merkitsisi Veronmaksajain Keskusliiton laskelman mukaan optimatapauksessa 10 prosenttiyksikön veronalennusta perhettä kohden.

Tällä hetkellä on yhteiskuntataloudellisesti yhteiskunnalle edullisin perhemuoto sen kaltainen, jossa toinen hoitaa perillisiä kotona, toinen käy työssä. Laskelmien mukaan kaikkien yhteiskunnan tukitoimenpiteiden tarpeen tai niiden tarpeettomuuden sekä verojen jälkeen tällainen perheyksikkö tulee kaikkein halvimmaksi yhteiskunnalle.

Otetaan toinen laita, jossa kaksi vaikkapa suhteellisen pienellä tulolla käy töissä. He ovat erillisverotuksen piirissä, ja tietysti tarvitaan meidän hyviä palveluitamme, päivähoitoa ja muita palveluja. Tällainen perhe, niin kauan kuin lapset ovat pieniä, itse asiassa on nettosaa- ja yhteiskunnalta, ellei nyt lasketa ruoan arvonnäisäveroja siihen mukaan. Meidän lakialoitteemme tähtää oikeastaan siihen väliin. Jos tämä perheverotus toteutettaisiin, yhteiskuntataloudelle tuo haarukka menisi oikeastaan keskeltä poikki ja siihen oikeastaan mahtuisi vielä pienen eläkeoikeudenkin saaminen hoivatyöstä.

Silti yhteiskuntatalouden kannalta oltaisiin vasta puolessavälissä.

Olisiko tähän tarvetta? Mielestäni tähän on tarvetta. Meidän yhteiskuntamme, verojärjestelmämme nimenomaan perheitten kohdalla rakentuu hyvin vahvasti kahden työssäkäyvän mallille, ja kun tiedämme, että likikään aina kahdelle työssäkäyvälle ei töitä kuitenkaan ole, tällaisen muutoksen varaa ja tarvetta ihan toden totta ja oikeasti olisi. Tässä en mene kysymykseen yksinhuoltajista ja muista sen kaltaisista tilanteista, jotka on verotuksellisesti varmaan hoidettava ja hoidettukin oikeudenmukaisella tavalla. Se on toinen tarkastelu kokonaan.

Vielä, arvoisa rouva puhemies, lyhyesti kannustinvähennyskysymyksestä. Olemme tehneet aloitteen kannustinvähennyksestä ja pientä ansiotuloa saavien ansiotulovähennyksestä. Hallituksen esityksessä on ainakin yksi selvä puute. Sehän vie, vaikka kannustinvähennys pienenee suuremmissa tuloluokissa, sen yli 300 000 markan tuloluokkiin. Minusta sellaista kannustinta ei meidän ja meidän ylitsemme menevissä tuloluokissa toki tarvita.

Toinen ongelma tässä itse asiassa on se, että kun kannustinvähennys lasketaan vuositasolla, sitä saavat monet sellaisetkin, jotka kuukausitasolla ansaitsevat aivan hyvin. Tähän emme osanneet aloitteessamme puuttua, mutta kun saimme ministerin alustavan vastauksen siitä, minkä verran kannustinvähennyksen korottaminen vähentää kuntien toimeentulotukimenoja, selvästikin kävi ilmi, ettei se kovin paljon niitä vähennä eli ettei pientä ansiotuloa saavien verotuksen keventäminen kovin paljon vähennä toimeentulotukimenoja. Myös eräs syy on se, että se tulee kaikille, eli kannustavimmillaan kannustinvähennys olisi kuukausikohtainen, että todella jatkuvasti pienehköllä tulolla itsensä elättävä henkilö sen parhaassa muodossa saisi. Sitten lyhytaikaiset tulot saattavat olla joskus sen verran korkeita, että niiden kohdalla se ei olisi sillä tavalla ensisijaisesti enää tärkeä.

Mehän esitämme tässä myös, että vähennys olisi vähän korkeampi, lähemmäs 200 markan luokkaa kuukausitasolla eli 183 markkaa kuukausitasolla. Hallituksella summa jää vähän pienemmäksi, eli he eivät rohjenneet tämän vuoden ja viime vuoden tasosta sitä kovin paljon nostaa ylöspäin. Ymmärrän tuon arkuuden. Tämä on kunnille vaikea asia. Tämä ilman muuta tulisi kunnille jollakin tavalla subventoida valtionosuuslaskelmissa, mutta näyttää siltä, että siihen nyt ei olla vielä mallia löytämässä muuta kuin

kiinteistöveron kautta, jota taas pidän pikkuisen ongelmallisena.

Arvoisa rouva puhemies! Toivon, että näitäkin kysymyksiä, jotka valtiovarainvaliokunnan mietinnössä itse asiassa on huomioitu perheverotuksen osalta alustavasti, eduskunta vielä tai sitten aikanaan tulevat hallitukset pohtivat.

Ed. Aaltonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minä tunnustan, että minä olen erityisen huono verotuksen tuntija. Siitä syystä veroilmoituksenikin päättyy yleensä yleislausekkeeseen, jossa pyydän erityisen armeliasta suhtautumista itseäni yhteiskunnan jäsenenä verottajan taholta.

Mitä tulee ed. Jääskeläisen esittelemään siihen aloitteeseen, jossa perheen tulot tasattaisiin verotuksellisessa tarkoituksessa työssäkäyvän ja tuloja ansaitsevan ja toisaalta yleensä ehkä tuollaisen perheenäidin välillä, se ajatus on tietysti kauris. En sanoisi sitä nyt populistiseksi, se on kauris ajatus. Varmasti ehkä voidaan sanoa, että se olisi tehokas siinä mielessä, että verotuksen taso tietysti perheessä laskee. Mutta kun on kysymys esimerkiksi tuloverosta, kyllä sellainen ajatus, jossa sellainen henkilö, joka ei ole työssä, tulonsiirron kautta joutuisi verotuksen alaiseksi, on aika kaukaa haettu.

Kyllä tämä asia pitäisi hoitaa tietysti toisella tavoin kuin tässä esityksessä on. Siihen on tietysti monenlaisiakin mahdollisuuksia, mutta eihän tämä ajatus tietysti esityksen arvoa alenna lopputuloksen suhteen. Mutta mitä enemmän sitä ajattelee tällä tavalla toteutettuna, sitä vieraammalta tämä asia vähemminkin verotusta tuntevan mielestä tuntuu.

Ed. S a s i : Rouva puhemies! Yhden luukun periaate on mielestäni erittäin tärkeä. Uskon, että jos siihen päästäisiin kaikkien sosiaaliturvamaksujen ja sivukulujen osalta, se luonnollisesti helpottaisi ongelmia myöskin harmaan talouden suhteen. On selvää, että jokaisella yksittäisellä pientyönantajalla on vaikeuksia laskea näitä maksuja. Pitäisi olla vain yksi maksu, joka on tietty prosenttimäärä palkasta, joka sitten lähetettäisiin jonnekin tiettyyn osoitteeseen, jossa se jaetaan sitten eri maksunsaajille.

Myöskin atk-ohjelmia voidaan kehittää, mutta ne tietysti tulevat kyseeseen vain hieman suurempien kuin muutaman hengen yritysten osalta.

Nämä atk-ohjelmat voisivat toimia sillä tavalla, että ne automaattisesti jakavat nuo maksut oikeille maksunsaajille.

Mielestäni aloite perheverotuksesta on erityisen hyvä. Meillä perusongelma on se, että sosiaaliturva lasketaan tällä hetkellä perhekohtaisesti. Tuloverotus sen sijaan lasketaan kummallekin vanhemmalle ja jokaiselle lapselle erikseen. Tietysti tällä tavalla me emme saa millään tavalla yhteensovitettavaa kokonaisuutta, mikä johtaa vaikeisiin tuloloukkuongelmiin. Suurin niistä on se, että ensimmäisen puolison harvoin kannattaa ryhtyä työhön, koska ensimmäisen puolison progressio meillä on siinä määrin suuri verrattuna sosiaaliturvaan, että työntekeä ei välttämättä kannata. Myöskin tämä näkyy siinä, että yksinhuoltajien yleensä ei kannata mennä tekemään työtä. Tilanne on nyt korjaantunut, mutta vuoden 94 tilanne oli se, että 85 prosenttia yksinhuoltajista ei parantanut taloudellista asemaansa tilanteessa, jossa he menivät työhön. (Ed. Laakson välihuuto) — Suurin osa oli kuitenkin työelämän ulkopuolella.

Todettakoon se, että on kolme mallia perheverotukseen. On se, että jaetaan perheen tuloja perhekohtaisesti perheenjäsenen lukumäärällä. Mutta mielestäni vihreät ovat tuoneet mielenkiintoisen ehdotuksen myöskin, joka on se, että suurempituloinen saisi siirtää osan tuloistaan pienempituloiselle, jolloin voidaan vuorineuvosongelma välttää, eli että vuorineuvoksen tulot jaettaisiin tasan kahtia. Kolmas on sitten pelkän vähennyksen käyttäminen.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Tämä ed. Jääskeläisen ensimmäinen aloite, n:o 23, on sinällään pääsääntöisesti hyvä, elikkä tässä on hyvää se, että voitaisiin yhdellä kaavakkeella maksaa kaikki maksut. Mutta tähän sisältyy se ongelma, millä tavalla tapaturmavakuutus tässä käyttäytyy, koska tapaturmavakuutushan joudutaan tekemään johonkin vakuutusyhtiöön. Sekin on vielä tietysti teknisesti mahdollista, että siihen kaavakkeeseen kirjoitetaan, että nämä rahat ohjataan siihen määrättyyn vakuutusyhtiöön, johon tällainen vakuutus on tehty.

Sitten täällä on ajatus, että täältä tulisi poistumaan 12 päivän vapaa-oikeus. Elikkä nyt jos ottaa työntekijän, periaatteessa 12 päivää vuodessa voidaan pitää ihmistä töissä, jolloin ei tarvitse tapaturmavakuutusta ottaa, vaan se menee yhteisistä varoista. Minusta tämä kyllä tekee yhden kynnyksen tähän lisää. Minä en olisi ihan näin pitkälle tätä viemässä, vaan tässä voisi olla kah-

den luukun periaate: Elikkä kaikki nämä sosiaaliturvamaksut olisivat yhdellä kaavakkeella ja vakuutuspuoli jätettäisiin kuitenkin vielä sillä tavalla ennalleen — tosin pitäisi saada maksaa yhdellä kaavakkeella sekä ryhmähenkivakuutus että itse vakuutusmaksu — jolloin tavallaan tarvittaisiin kaksi kaavaketta, millä maksetaan koko homma. Teknisestikin on ilmeisesti aika isotöistä sotkea vakuutusyhtiöt ja kaikki muut, sosiaaliturva tähän mukaan.

Minusta tämä ajatuksena, kokonaisuutena on hyvä. Toivon mukaan tämä vielä jalostuu, koska myös hallitus, joku ministeri joskus jossakin kyselytunnilla on vastannut, jotta tämän tyyppistä on kehitelty, mutta ei ole vain tullut mitään valmista. Toivon mukaan tämä ed. Jääskeläisen aloite panee vähän potkua tähän asiaan.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Ensimmäiseen asiaan haluaisin sanoa sen, että suuresti liioitellaan työntekijän palkkaamisen monimutkaisuutta. Kun on kyse kestoltaan lyhytaikaisesta työstä, itse asiassa palkan voi maksaa käteen. Siitä tehdään ilmoitus verottajalle seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä ja aivan yhdeltä luukulta voi maksaa kaikki tarvittavat maksut. Ei se sen monimutkaisempaa ole, jos palkkasumma jää muistaakseni alle 5 000 markkaan, taitaa olla jo tällä hetkellä alle 8 000 markkaa.

Sitten toiseen lakialoitteeseen kannustinvähennyksestä. Kun ed. Jääskeläinen sanoi, että kannustinvähennys luotiin vuodelle 97, tämä on puolittain totta. Silloin nimittäin nimettiin uudelleen kunnallinen ansiotulovähennys kannustinvähennykseksi. Samanaikaisesti tapahtui se, että työttömät ja työttömyysturvasta tulevat tulot jätettiin kannustinvähennyksen ulkopuolelle. Samanaikaisesti otettiin suurituloiset mukaan niin sanottuun kannustinvähennykseen, joka muuten aikaansai sen, että muun muassa kuntien verokertymä heikkeni olennaisesti esimerkiksi siinä kunnassa, missä me ed. Jääskeläisen kanssa asume.

Mielenkiintoista on havaita se, että kristillisen liiton eduskuntaryhmä ei kiinnittä huomiota kannustinvähennyksen kaikkein keskeisimpään epäkohtaan eli juuri siihen, että kannustinvähennyksen ulkopuolelle on jätetty työttömyysturvatulot. Tämä kannustinvähennyksen käyttöönotto aikaansai uudenlaisena vähennyksenä sen, että muun muassa peruspäivärahaa saavien työttömien verotus kiristyi vuonna 1997 verotuksessa. Tässä käytettiin niin sanottua kannustamista eli

keppiä muutenkin toimeentulovaikeuksissa olevia työttömiä kohtaan.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Laakso ei nyt taitanut muistaa, että hän oli tukemassa sitä lainmuutosta, että pienistäkin palkoista, jokaisesta markasta, täytyy toimittaa eläkevakuutusmaksu eli enää ei pärjätä tällä yhden luukun periaatteella ja sillä, että ilmoitetaan verottajalle vain se, mitä palkkoja on maksettu. Tämähän koskee myös kotitalouksia ja itse kotitaloustyönantajana tiedän, että kyllä systeemi on todella tällä hetkellä aika hankala. Kansanedustajaltakin vaatii perehtymistä, että osaa jokaisen maksun oikealle luukulle ajallaan maksaa.

Mielestäni hallitus on vastoin omaa tavoitettaan ja omia periaatteitaan vaikeuttanut käytännössä ja tosiasiallisesti kotitalouksien työllistämistä lisäämällä niiden luukkujen määrää, jonne näitä sivukuluja tulee maksaa. Eli nykyisin ei enää riitä esimerkiksi se, että asioidaan yhden vakuutusyhtiön kanssa, vaan työttömyysvakuutusmaksut ja työtapaturmavakuutusmaksut täytyy entiseen tapaan hoitaa omaan, valitsemaansa vakuutusyhtiöön, ja nyt sitten sen lisäksi eläkevakuutusmaksut sinne taiteilijoiden eläkekasaa. Sen lisäksi tietysti täytyy hoitaa sitten sosiaaliturvamaksut ja ennakonpidätysten toimitaminen.

Kaiken lisäksi tällä hetkellä ei maksuille ole mitään järkevää rajaa, vaikka maksaisi 20 markan lastenhoitomaksun yhden tunnin työstä, niin koko tuo rumba on hoidettava. On aivan selvää, että ainakin kotitalouksien kohdalla tämä siirtää tilapäistyön harmaalle sektorille. Harva viitsii lähteä niitä maksuja muutaman tunnin työstä suorittamaan.

Mielestäni, kun kotitaloudella on oikeus tiettyyn rajaan saakka maksaa palkkoja ilman ennakonpidätysvelvollisuutta, tämä tulisi ulottaa myös eläkevakuutusmaksuihin.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Aivan lyhyesti ed. Lahtelan toteamukseen totean, että kyllä tuleva hallitus ja eduskunta voivat vapaasti tämän aloitteen jalostaa. Ei tämä asia varmasti nuku siihen mennessä.

Aivan oikein ed. Sasi otti tässä esille vuorineuvosproblematiikan. Perheverotusta koskeva aloite ei todellakaan tarkoita meillä sitä, että verohelpotus tulisi ikään kuin ilman syyperustetta, vaan tähän meillä on yleensä liittynyt hoiva-työ jossakin muodossa. Olen iloinen, ettei kuukaan tätä asiaa tältä kohdin väärinymmärtänyt.

Eläkemaksusta yhdyin siihen, mitä ed. Räsänen tässä totesi. Se täytyy lähes kaikesta tänä päivänä maksaa.

Ed. Laaksolle: Kyllä tämä työttömyyskorvausproblematiikka on aivan todellinen. Tässä on nyt kuitenkin lähdetty siitä, että työssäkäyvä voisi jotenkin helpommin pärjätä ilman muiden tukien hakemista. Siinä mielessä hallituksen linja, joka on jossakin määrin nyt näkynyt, että pienintä tuloa saavien verotusta kevennetään, ei ole sinänsä erityisesti moitittavaa. Mutta todella sitten se, että se ei ole sidottu kuukausitasoon vaan tämän vähennyksen saa kahden tai kolmen kuukaudenkin isosta tulosta, se saattaa olla sillä tavalla problemaattinen, mitä emme aloitteessa mainitse, että se ei esimerkiksi toimeentulotukimenoja vähennä, mikä taas on kuntien kannalta erittäin suuri kysymys, koska kyllä tämä kannustinvähennys on todella kuntatalouden kannalta ollut aika raju.

Ed. Laakso: Rouva puhemies! Saattaa olla, että ed. Räsänen on oikeassa, mikä koskee tätä vuotta, mutta vielä esimerkiksi viime vuonna kotitaloudet voivat suorittaa tiettyjä lyhytaikaisia tehtäviä kertomallani tavalla. Mutta luulen kuitenkin, että olen tässä asiassa kuitenkin oikeassa. Nimittäin se, mitä ed. Räsänen puhui, tarkoittaa uuden verovähennysoikeuden piiriin tulevia lyhytaikaisia työsuhteita, joista on mahdollisuus saada 40 prosentin verovähennys. Minä puhun sellaisista työsuhteista, joissa ei tätä puolta ole otettu huomioon. Mutta saatan olla tässä asiassa väärässä. Tämä asia täytyy tarkistaa.

Mutta sitten todellinen ongelma on kannustinvähennys. Sen saa tällä hetkellä yrittäjätuloista ja palkkatuloista mutta ei esimerkiksi sosiaaliturvasta. Ensimmäistä kertaa Lipposen vasemmistohallitus on ottanut käyttöön sellaisen verolain, että sosiaaliturvaa saavia verotetaan kireämmin kuin niitä, jotka saavat palkka- tai yrittäjätuloja. Mielestäni tämä ei vaikuta kovin so-

siaaliselta. Tämähän johti siihen, että kaikkien niiden työttömien, jotka saivat vuodessa alle 63 000 markkaa työttömyysturvatuloja, verotus vuonna 97 kiristyi, koska he eivät enää päässeetkään osalliseksi aiemmasta kunnallisesta ansiolovähennyksestä.

Ed. Räsänen: Arvoisa puhemies! Haluan heti oikaista ed. Laakson väitteen. Nimittäin nämä velvoitteet eivät todellakaan koske vain niitä työsuhteita ja töitä, jotka kuuluvat kotitalouksien verovähennysoikeuden piiriin, vaan ne todellakin koskevat kaikkia kotitaloudessa teettäviä töitä riippumatta siitä, millä alueella ollaan, ja siitä, saadaanko näistä menoista myöhemmin vähennyksiä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

14) Lakialoite laiksi tuloverolain 14 ja 105 a §:n muuttamisesta

Lakialoite 24/1998 vp (Jouko Jääskeläinen /skl ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 16.28.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen